

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952

Година XXIV. Број 621
Субота, 23. новембар 1963.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

СПЕЦИЈАЛНЕ ПАТРО-
ЛЕ ОПРЕМЉЕНЕ РАДАРИ
МА ПРЕТРАЖУЈУ МОРСКО
ДНО ФЛАШЕ!

ТАКО
ВЕЛИКУ
РАКЕТУ НИ-
ЈЕ ТЕШКО
НАЋИ...

ДА... САМО, ОВДЕ ИМА
ТОЛИКО МЕТАЛНИХ
РУДА ДА РАДАР ХВА-
ТА СУВИШЕ ЛАЖНИХ
'УЗБУНА'! МОРАМО
СЕ ОСЛОНИТИ НА
ПЛИВАЧЕ!

У МЕЂУВРЕМЕНУ У ОБЛИЖЊОЈ
ЏУНГЛИ ОД МОРСКЕ ТРАВЕ...

ЕВО МЕ ОВДЕ, ДИШЕМ ВОДУ
КАО РИБА... ИЗГУЂЕН... И ГЛА-
ДАН! НИШТА МИ СЕ ГОРЕ НИЈЕ МО-
ГЛО ДОГОДИТИ!

ГЛАДАН САМ...
А НЕЋУ НАЋИ ПУТ
СЕДЕКИ ОВАКО НА
СТЕНИ И КУКА-
ЏУКИ!

У
ГУСТОЈ
ЏУНГЛИ
БЛИЗУ
ЧЕПУ-
НИЈЕ

БИЋЕ БОЉЕ ДА КРЕНЕМ!
... ХЕЈ! ПА ОВО НИЈЕ СТЕНА!
ТО ЈЕ РАКЕТА!

ОПАСНОСТ
АТОМСКИ
ЕКСПЛОЗИВ

БАШ КАО ОНА КОЈУ СМО ВИ-
ДЕЛИ КАКО ПАДА У МОРЕ... И
ЗА КОЈОМ СМО КРЕНУЛИ! КАД
ИМ БУДЕМ ИСПРИЧАО...

ТО ЈЕСТ АКО
ИХ ИКАД
БУДЕМ
НАШАО!

ДА! ТО МОРА ДА ЈЕ РАКЕТА
ЗБОГ КОЈЕ СМО УПАЛИ У
ОВУ МОРСКУ АДАНТУРУ!

... ДОБАВОЛА! ЗАБОРА-
ВИО САМ ДА НИКАД ВИШЕ
НЕЋУ ВИДЕТИ СВОЈЕ ДРУ-
ГОВЕ! СВЕМУ СИ ТИ
КРИВА, ПРО-
КЛЕТИЊО!

РАДИЈАЦИЈА
РУКОВАЊЕ ДОЛГО
АЛИ САМО ОД
НАЈБОЉЕ

НИКАД КРАЈА ОВОЈ ЏУНГЛИ!
ИЗГУЂЕН САМ
БЕСПОВРАТНО!

... И НИКАД ВИШЕ
НЕЋУ ВИДЕТИ ДРУ-
ГОВЕ... И СВЕ!

ИЗ ЏУНГЛЕ СЕ ОСЕ-
ЋА ПОСАЧАНА
РАДИЈАЦИЈА!
ТУ ЈЕ ЗРАЧЕЊЕ
УВЕК ЈАКО... ЗБОГ
ВЕЛИКИХ НАСЛАГА
УРАНИЈУМА! АКО ЈЕ
БОМБА У ЏУНГЛИ...
БИЋЕ ПРАВО ЧУДО
АКО ЈЕ НАЂЕМО!

У ОВОМ БРОЈУ: Зла суд-
бина ироналазача филма.
Први студентски сийенди-
сти из Србије. У снежној
јустињи Сијера Неваде. Ве-
верица - шумски акробата.
Муња и Ђром с коментарима

КРОЗ ВЕКОВЕ

СТАРА ГАЛВАНОТЕХНИКА

За електричне јегуље и електричне рибе раје древни Сумерци знали су још 1000 година пре наше ере. Али, ни у једном предању или папирусу не може се наћи ни најмањи наговештај о томе да је у то давно време електрицитет налазио неку практичну примену. У науци је примљено као утврђено да је ера електрицитета почела тек у 18. веку, од опита Луизија Галванија.

Међутим, пред сам последњи рат немачки археолог Кениг нашао је у близини Багдада керамичку посуду са остацима бакра и гвожђа у њој. Кениг је тада изнео сензационалну претпоставку да та посуда представља — галвански елемент.

Прошле године једна америчка археолошка експедиција вршила је ископавања јужно од

Багдада. Ту су научници такође пронашли еле носано посуђе од керамике купастог облика. У неким од њих налазили су се нагрнжени бакарни цилиндри и гвоzdене полуге. Добио се утисак као да је бакар био изложен корозији под дејством неке киселине. Недалеко од ових посуда откривени су сребрни украси на којима је позлата била веома добро очувана.

Опет галвански елемент? Јесу ли их Сумерци користили за наношење танког слоја злата на разне украсе? У прилог ове хипотезе сведочи, на жалост, само то да је наношење руком тако танког слоја злата на било какав предмет — потпуно искључено.

Амерички научници покушали су да поможу нађених посуда и истог материјала какав је био у њима начине галванске елементе. Сјединивши неколико таквих елемената у батерију они су добила електрични потенцијал довољно јак да би се практично употребило.

Рипсеровали или не!

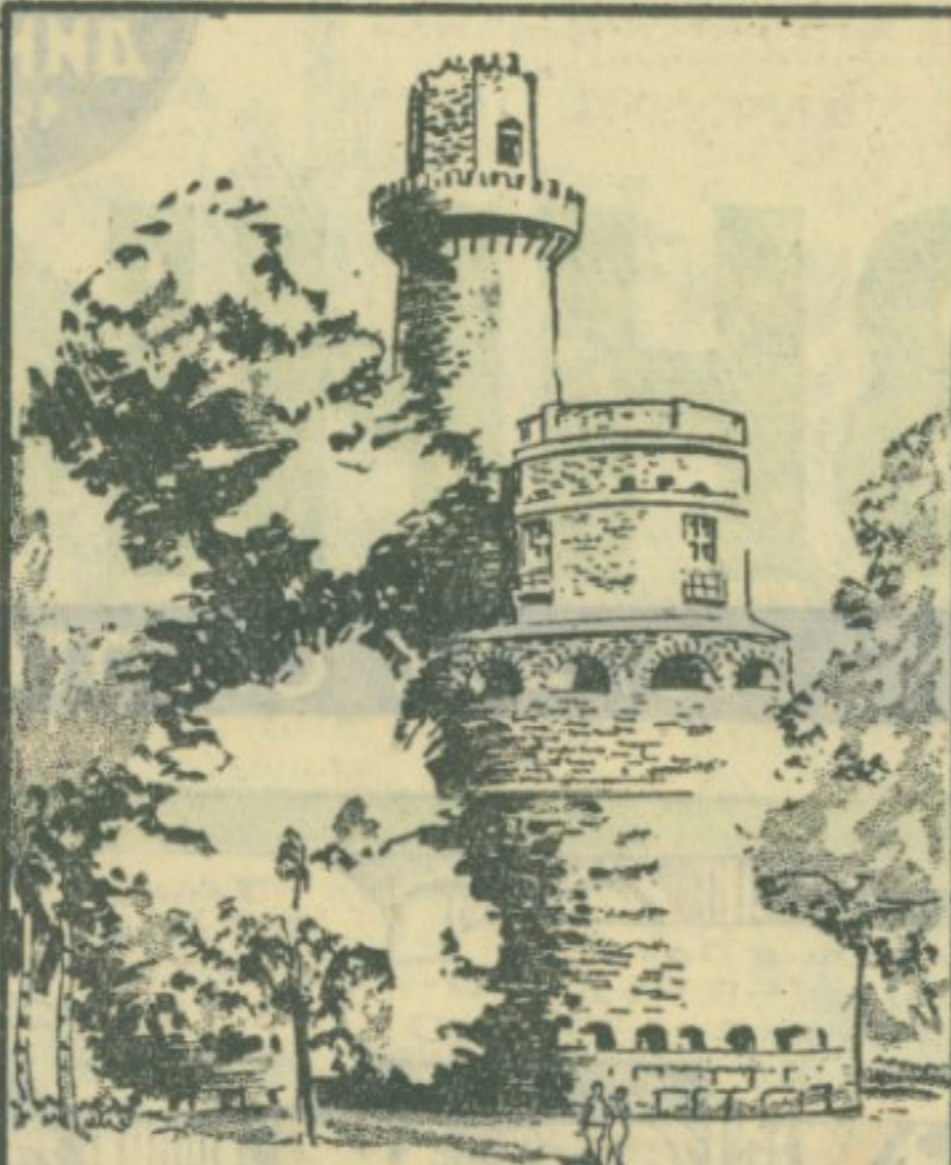
ВЕВОЈА-
ЧКИ УВО-
ЈАК

ИМЕ ЈЕ ЈЕД-
НОГ ЧУДНО ИЗУБИ-
ЈАНОГ ПУЖА ИЗ КА-
РИПСКОГ МОРА

АЛЕКСАНДЕР МАКГИЛВРЕЈ

(1759-1795) ПОГЛАВЦА-
КРИК ИНДИЈАНАЦА СЛУЖИО
ЈЕ КАО ФРАНЦУСКИ ПОТ-
ПУКОВНИК, КАО ПУКОВНИК
У ШПАНСКОЈ ВОЈСЦИ И
КАО АМЕРИЧКИ БРИГАДНИ
ГЕНЕРАЛ ИСТОВРЕМЕНО!
ОН ЈЕ ДОБИЈАО ПУНУ
ПЛАТУ ОД СВЕ ТРИ
ВОЈСКЕ

ЗАМАК ЗА ИГРУ

ЗАМАК ЕМИХ У ЛУДВИГСБУРГУ
(НЕМАЧКА) САГРАДИО ЈЕ 1792. ГО-
ДИНЕ ВОЈВОДА ОД ВИРТЕМБЕР-
ГА ДА БИ СВОМ МАЛОМ СИНУ ПРУ-
ЖИО ОДГОВАРАЈУЋИ ДЕКОР У НЕГО-
ВИМ ИГРАМА СРЕДЊОВЕКОВНОГ ВИ-
ТЕЗА. ЗАМАК НИКАД НИЈЕ БИО
НАСТАЊЕН

© King Features Syndicate, Inc., 1963, World rights reserved. 8-4

ДИНАСТИЈА КОЈУ ЈЕ СТВОРИО СЛОН

БХАНУДЕВА IV, КРАЉ ОРИСЕ (ИНДИЈА)
НИЈЕ ИМАО ДЕЦЕ И КАДА СЕ СМРТНО РАЗБОЛЕО
ОДРЕДИО ЈЕ ДА НЕГОВ СЛОН Крене ПО ДРЖАВИ СА
ЗЛАТНИМ КУПОМ ПУНИМ ВОДЕ И ДА ОСОБА НА КОЈУ СЛОН
ИЗЛИЈЕ ВОДУ ПОСТАНЕ НОВИ ВЛАДАР ОРИСЕ!
СЛОН ЈЕ ИЗЛИО ВОДУ НА ЈЕДНОЈ ПАСТИРА ПО
ИМЕНУ КАПИЛЕНДРА И ОН ЈЕ ВЛАДАО
ЗЕМЉОМ 31 ГОДИНУ ОСНОВАВШИ ДИНАСТИЈУ
КОЈА ЈЕ СЕДЕЛА НА ПРЕСТОЛУ
ОРИСЕ ЈОШ 60 ГОДИНА

КАМЕННИ СЛОНИ

БАВАРСКО ДЕЛО
ПРИРОДЕ У ОКРУГУ
АЗИНО (САД)

ЗЛАТНЕ СВАДБЕНЕ КОЧИЈЕ

БИЛЕ СУ НАЦИ-
ОНЕНЕ ЗА ВЕНЦА-
НЕ БАВАРСКОГ
КРАЉА ЛУДВИГА II
И ПРИНЦЕЗЕ
СОФИЈЕ.
— МЕЂУТИМ, НИ-
ХОВА ВЕРИВА
БИЛА ЈЕ ПРЕКИ-
НУТА И КОЧИЈЕ НИ-
КАД НИСУ УПО-
ТРЕБЉЕНЕ!

МУЊА И ГРОМ С КОМЕНТАРИМА

Моћна и бескорисна. Е-
лектрични напон муње мо-
же да достигне много ми-
лиона волти. Јачина так-
вих муња превазилази не
само јачину електричних
централа било које зем-
ље, већ и укупну јачину
електричних центара на
читавом свету. Али и по-
ред те јачине муња има
релативно мало енергије
јер је време трајања ње-
ног пражњења ништавно
мало — десетомилонити
део секунда.
Ако би се применила та
рифа коју ми плаћамо за
електричну енергију енер-
гетска вредност муње не
би прешла неколико хиља-
да динара.
Храст или буква? Народ

но искуство нам каже да
за време непогоде треба
избегавати храст а заклон
потражити испод букве.
Ово искуство је код мно-
гих народа ушло у посло-
вицу. Тачно је да у јед-
ну врсту дрвета гром уда-
ра чешће него у другу.
Од њега најчешће страда
храст, много ређе — бре-
за, а веома ретко довор.
Таква „закономерност“ де-
лимично је у вези са дуби-
ном корена и његовом раз-
гранатошћу. Сматра се да
„храст“ привлачи гром-
ове због тога што ње-
гово корење сеже дубоко
у земљу.
Ватра светог Елма. Пре
две хиљаде година рим-
ски филозоф Луције Се-

нека, говорио је да за вре-
ме непогоде „звезде као
да силазе с неба, и спуш-
тају се на бродске ка-
тарке“.
Сенка је, говорећи та-
ко, имао у виду електрич-
на пражњења у облику пла-
мена, такозване „огњеве
светог Елма“. Та појава
може се запазити за вре-
ме летњих месеци у жар-
ком појасу, али не само
на бродским катаркама,
већ и црквеним торњевима
и врховима разних
кула.

Понекад, непосредно
пред непогоду коса људи
се накрстеши а по оделу
претрчавају варнице. Све
ове појаве објашњавају се
тиме што се електрична пу-
њења концентришу на ши-
љастим предметима и ство-
ривши појачану интензив-
ност електричног поља, и
заивају јонизацију ваз-
духа.

Гром и скривена блага-
Муња и грому приписује
се својство да ударају у
закопана блага. Ово миш-
љење није лишено осно-
ва, јер на местима где је
благо закопано тле поста-
је бољи проводник елек-
трицитета.

Шаре грома. При прола-
ску грома кроз слој песка
образују се понекад стак-
ласти трагови од преко јед-
ног метра, звани фулгу-
рити.

На човечјој кожи гром
оставља трагове у облику
звездице. У неким случа-
јевима гром игра улогу
„фотографа“ стварајући
одразе предмета, металног
новца, на пример, који се
налази у цевовима. Као
„фотографска плоча“ у
том случају служи човеч-
ја кожа.

Муња и халебарда. У 18.
веку у једном замку у Ита-
лији, био је обичај да се
у земљу побде копаље.
Стражар који је чувао за-
мак приближавао би с вре-
мена на време своју хале-
барду врху копаља. Ако би
из копаља искакале варни-
це, он би звоњњем у зво-
на обавештавао грађане о
приближавању непогоде.

ЛУЦКАСТ...

Становници Векфилда у Енглеској сма-
трају свога супраганина Клифорда Девиса
мало луцкастим зато што хоће да узлети на
овом необичном моделу. Он је свој „авион-
једносед“ оставио од пет старих бицикла
и сматра да узлетање не представља неку
нарочиту тешкоћу, већ једино спуштање.

СРЕЋНА ВИОЛИНА

У широком ушћу реке Ла
Плаге у Аргентини преврнуо
се путнички пароброд. Сви
путници били су спасени. Ме-
ђу њима налазио се и вио-
линиста Амадео Бал-Давино
који је при себи имао ретку
Страдиваријусову виолину
процењену на око 60 милиона
динара. Приликом бродоло-
ма виолина је нестала.
Неколико дана после несре-

ће, посада једног хеликопте-
ра, који је у том рејону ле-
тео над морем, приметила је
како на површини воде пли-
ва неки необичан предмет.
Пилоти су успели да тај пред-
мет извуку из мора. Била је
то Бал-Давинова виолина,
потпуно нештоћена. Драго-
цена „ловина“ одмах је уру-
чена њеном сопственику.

Необичан дуванџија

Грифон „Бренди“ је страствен пушач ци-
гарета. Његов власник из Флита у Енглеској
утврдио је једног дана да његов дугоглави
пас само вреба како да се дочепа упаљене
цигарете. Пошто је заступо мишљење: што
не шкоди човеку неће ни Брендију, дозволио
му је да лежи у породичном кругу на каучу
и — пуши. Сваку цигарету пас попуши до-
душе само до половине да му не би пожу-
тела његова лепа брада.

БОЈА И БРОДОВИ

Пре извесног времена холандски стручњаци су утврдили да палубе танкера обојених тамних бојама брже рђају са унутрашње стране палубе чија је боја светла. То је и разумљиво: тамна површина упија више сунчевих зракова, јаче се загрева и изазива испаравање нафте и нафтних производа. Ноћу се палуба охлади и на њеној унутрашњој површини кондензује се пара нафтних производа која изазива појачано стварање рђе. Једна холандска фирма која се бави бојењем бродова предлаже да се палубе боје зеленом бојом. У односу на стварање рђе зелена боја је лошија од чисто беле, али је пријатнија за посаду.

Нов распоред времена

Кад једном буде усвојен смањен број радних часова — како да људи подесе свој живот? То питање проучава да је једна група америчких стручњака са др Флечером на челу. По њима би нов дневни распоред требало да изгледа овако: од 5 до 6 часова: устајање, умивање, облачење, доручак; од 6 до 11: рад; од 11 до 12: обед; од 12 до 16: одмор (спавање или бар одмор лежећи. Ко се тога редовно придржава живиће 15 година дуже — уверавају ови научници); од 16 до 21: рад; од 21 до 22: вечера; од 22: излазак; од 1 до 5 часова: спавање.

Др Флечер признаје да ће усвајање оваког дневног програма наићи на тешкоће „Јер још живимо по старим укорененим традицијама мада су оне одавно превазиђене“.

Сажалио се

Марти Риду из Гарланда у Тексасу нису довољне две руке да би нахранио своје малг љубимце. Док се недавно шетао пољем видео је јед-

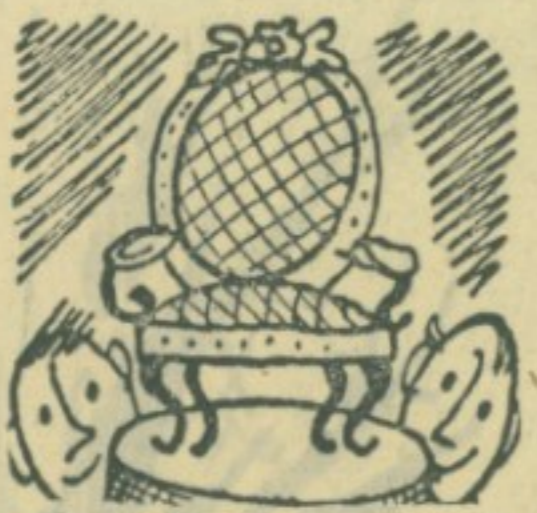

ног ловца како је убио веверицу. Сажаливши се на њене сирочиће — донео их је кући и сад их одгаја помоћу минијатурних цуцли.

Хипермодерно...

Пријатељи модерне музике приредили су приликом овогодишњег музичког фестивала у Њујорку прво извођење „симфоније број један са приrodnим шумовима“ од Дона Кејга. За своју личну „партију“ Кејг је употребио микрофон и велику чашу воде коју је испијао лагано, гутљај по гутљај. Шумови који су на тај начин настали појачани су и преко звучника пренесени у аудиториј. Да би своје „дело“ употпунио композитор је десним прстом изазивао пиштаве тонове на стаклу. Трећина присутних је побегла већ у почетку а друга трећина пре свршетка. Само „напредни“ су издржали до краја и као бесни пљескали и одобравали на све могуће начине, а нису ни знали да је и ово њихово „извођење“ снимљено на траку и проглашено уметничким делом.

КРОЗ СВЕТ ЗАНИМЉИВОСТИ

● Енглески позоришни критичар Емори Бризон током десет година на свакој премијери позоришта у Нотингему седео је на једној истој фотељи у партеру. Недавно је ово позориште затворено, а његова управа, у знак поштовања према критичаревом професионалном поштењу, поклонила му је за успомену „његову“ фотељу.

● У вези са експерименталним начином грађења, који се сада испробава у Паризу, у једном од нових хотела појавиле су се

објаве следеће садржине: „Таваница је начињена од специјалног, неармираног бетона. У случају да се распукне или да од ње почну да се одвајају комади, обавестите о томе дирекцију хотела.“

● Чикашка полиција издала је брошуру са списком и кратком карактеристиком најпознатијих гангстера овог великог америчког града. Међутим, бро-

шура је убрзо морала да буде повучена из употребе. Мотив? У списак преступника грешком је доспео сам шеф чикашке полиције.

● Медаље и ордени нису украси увек свечаним оделима и униформама. Енглески краљ Ђорђе V украшавао је одликовањима седло свог коња, а бивши диктатор Доминиканске републике Трухиљо награђивао је највишим од-

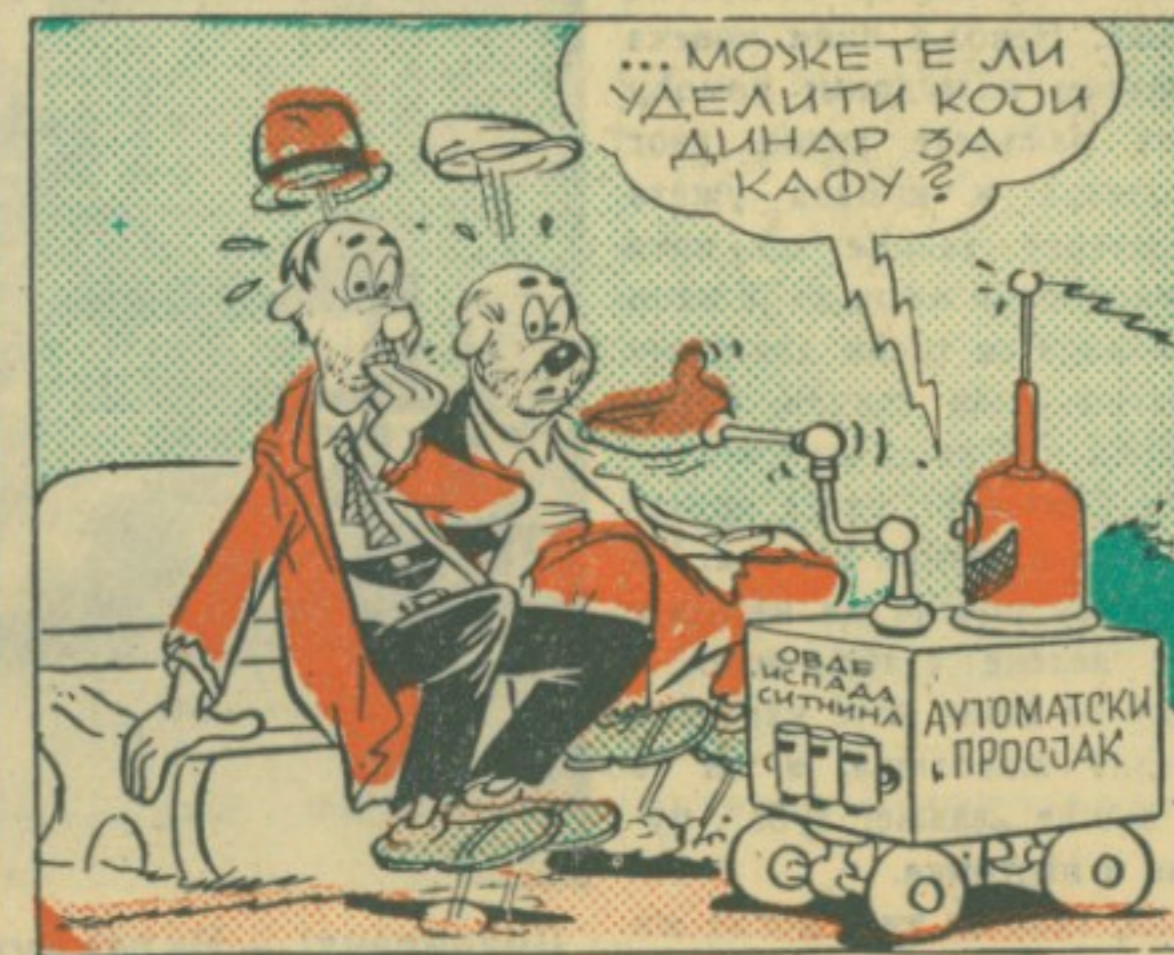
ликовањима своје омиљене коње. Краљ Хаитија Сулук I, који је живео у прошлом веку, лепо је ордење својим војницима право на тело, јер су сви његови ратници били — наги.

● Сопственик једне биоскопске дворане у Питербороу у Канади, истакао је плакат о предстојећем приказивању филма „Див-

љи Сем“ из живота паса. Тридесет седам његових суграђана замолили су га да организује једну специјалну биоскопску представу за њихове псе. Он је пристао. У почетку је све ишло добро. Али, када су се на екрану појавили пси, њихови „сродници“ у сали стали су бесомучно да лају. „Био сам пресрећан кад се завршило приказивање филма“ — изјавио је непосредно после тога сопственик биоскопа и закључио се да никад више неће пристати на сличан експеримент.

54 дана у снежној пустоши СИЈЕРА НЕВАДЕ

КЊИГА КОРДА КРИСТИЈАНА ТРЕВСТА „НА ЧУДО СЕ НЕ МОЖЕ ЧОВЕК ОСЛОНИТИ“, ОБЈАВЉЕНА НЕДАВНО У ДИСЕЛДОРФУ, У СТВАРИ ЈЕ БОГАТА ЗБИРКА ИСТИНИТЕХ ДОЖИВЉАЈА ЉУДИ РАЗНИХ ЗАНИМАЊА КОЈИ СУ СЕ СТИЦАЈЕМ ПРИЛИКА НАШЛИ САМИ УСРЕД АФРИЧКЕ ПУСТИЊЕ, НА ЛЕДНОЈ САНТИ ИЛИ НА ВРХУ СНЕГОМ ЗАВЕЈАНЕ ПЛАНИНЕ. ОВО ЈЕ ЈЕДАН ОДЛОМАК ИЗ ТЕ КЊИГЕ.

Давецог маја 1957. године кренуо је Стивс својим млазним авионом Т-33 са аеродрома Окленд у Калифорнији. Циљ лета био је његов матични аеродром Селма у Алабама. Ваздушна линија водила је преко Сијера Неваде.

Летео је баш изнад једне дубоке клисуре када се из мотора чуо прасак. Пилот се онепастео. Када је опет дошао к себи, његова кабина била је пуна дима а авион је окомито падао кроз облаке. Стивс је повукао командну палицу, али авион није реаговао. Није му остало ништа друго до да искочи падобраном. Било је тачно 11 часова 45 минута.

Мало касније Стивс се спустио на један стеновити испуст усред једне стрмените снежне површине. При томе је угануо чланке на обема ногама. Његова машина разбил се о планинску литицу, неколико десетина километара далеко.

Све докле је поглед могао да му допре био је снег, иза њега голи и хладни планински врхови, а ту и тамо понеко голо дрво. Од неког жи-

ни револвер, а други за мали каспски нож. Поред тога, од Сатонове несреће увек је носио са собом неколико кутија шибица.

Прво и најважније било је да се извуче из дубоког снега — ако не жели да се смирне. Стивс је савио свој падобран, увезао га и бацно преко стеновитог испуста. Падобран је пао сто метара ниже, поред једног снегом покривеног дрвета — првог циља који је Стивс себи поставио. Ножем је у залеђеном снегу копао упориште за ноге и спуштао се низ стеноу корак по корак. После пуна четири часа стигао је до падобрана.

Након кратког одмора покушао је да крене према доњој граници снежног поља која је лежала много ниже. Али, отечени чланци отказали су послушност. Најзад се сетио: искористиће савијен падобран као саонице. Било је већ вече када је стигао до неких купастих бориња. Ископао је испод једног рупу у снегу, пребацио преко грана падобран и увукао се у склониште. Као седиште послужио му је рана од падобрана, а од папирног ноца, породичних слика и личне карте запалио је ватру на коју је доложио комађе неког иструлелог пања.

У снежној „јазици“ Стивс је провео три ноћи и два дана. За то време оток на чланцима мало је спао, тако да је, крећући се опрезно, могао да пође даље. Често се одмарао. Следећу ноћ провео је у ру-

пи ископаој у снежном сме-ту. Јео је снег, загревајући га у устима пре но што га прогута.

После три дана стигао је до доње границе снежног поља и нашао се у једној реткој крупногорици. Ту је испод дрвећа запалио своју прву велику ватру, осушио одело и спавао више од дванаест часова.

Четрнаестог дана од несреће Стивс се довукао до једне мале ограђене чистине: било је то место где су за време лета понекад ложили планинари који су се успињали на врхове Сијера Неваде. У једном бурету за смеће открио је неколико зарђалих кутија од конзерви, а у њима остатке мармеладе: са захваљношћу је огребао ножем све до последње грунчице.

Четири часа касније, пред сам сумрак искрсла је пред њим једна — колиба. Врата су била затворена, а Стивс тако исцрпљен да му је требало три часа пре но што је успео да разбије браву. Прво што му је у колиби пало у очи је табла с натписом: „Намирнице“. Стивс је посрћући стигао до полица на супротном зиду на којима је открио: по једну конзерву пасуља и меса, кутију која је била за једну трећину напуњена пиринчом, чај, конзерву вириши и неколико боца с парадајзом.

Жвакао је полако и опрезно зрно по зрно пасуља мада га је глад раздирао... Остатак намирница и довољно воде (коју је донео са оближњег потока) ставио је на дохват руке и почео мучну „операцију“: сантиметар по сантиметар скидао је чизме с ногу. Бол је био страховит и чланци на ногама отицали су му просто пред очима. Плавоцрвене модрице шириле су се од чланака до голеница. Чела орошена хладним знојем завукао се под шаторско крило, које је нашао у колиби. Два дана прележао је у делиријуму...

Трећег јутра најгоре је било преброђено. Напољу је поново пао снег и он није више могао да иде до потока по воду. На основу једне карте коју је нашао у колиби, могао је да утврди да се колиба налази на 1.800 метара надморске висине и да је окружена планинама високим 3.600 метара. Идућег јутра кренуо је на пут држећи се потока за који је веровао да негде мора да се пробија кроз планински масив... После читавог дана хода и мучке — на једном месту морао је да прегазни реку чија га је струја занела и одвукла низ један водопад висок три метра — зид од стене препречио му је пут. Морао је да се врати у колибу.

Од најлонских нити извучених из падобрана, неких зарђалих кука и прута начинио је удицу и отада сваког дана хватао две до четири пастрике. Невоља чини човека спретним и мудрим: помоћу једне раквасте гране, свог револвера и комада ужета исплетеног такође од нити из падобрана начинио је клоп ку и када се трећи дан у њу ухватио један срдча, Стивс се први пут најео до сита.

Од Стивсовог удеса протекле су већ четири недеље. Из земље су почеле да избијају прве зелене стабљичице. У замку се више није ухватила ниједна животиња, а он је јео лишће „лављег зуба“, пуже и пастрике.

Али, тако се није могло живети вечито, нити се таквом храном снага могла потпуно

КАЛЕНДРОСКОП ДОГАЂАЈА И БРОЈЕВА

ИГРАЊЕ ОСЕЋАЊИМА

Крајем прошлог века два довитљива Енглеза објавила су у једном од најпопуларнијих британских листова оглас који је гласио: „Двадесетогодишња девојка из добре породице која располаже капиталом од 2 милиона фунти стерлинга, жели познанство са честитим младим ради ујаде“.

Из разних крајева света на овај оглас одговорило је више од 30 хиљада женика. На тај начин унутри огласа дошли су до једне од највећих збирки марака на свету.

ЛАВИРИНТИ ЛОГИКЕ

Немачки логичар Шредер поставио је 1873. године, у виду аксиоме неопходне за математичко расуђивање тезу да: математички знаци написани на хартији преко ноћи не претрпе никакву промену.

НАЈСЛОБОДНИЈА ПРОФЕСИЈА

Од свих занимања познатих на свету „владање троном“ оставља највише слободног времена. Било је случајева да су владари посвећивали један део те своје неисцрпне доколице — науци. Тако је, на пример, римско-немачки цар Франц I (1708—1765) написао један прилично опсежан рад из физике. Тема је била заиста „краљевска“: „О утицају високих температура на драго камење“.

УСПОСТАВЉАЊЕ РАВНОТЕЖЕ

Шеф бифеа Лондонске опере током своје дугогодишње праксе тачно је проучио шта од његове „робе“ публика највише троши после концерта овог или оног композитора. Занимљиво је да се највише жестоких пића попије после слушања додекафоничних дела Арнолда Шенберга.

ДЕЧЈИМ УСТИМА

У погледу наклоности према одређеним бојама деца су прилично „сложна“. Ево шта су показала испитивања Баварског института за психологију боја. Три стотине деце у узрасту од пет до седам година добила су задатак да наведу најомиљенију боју. У одговорима најчешће су помињане црвена, наранџаста, плава и жута. Свега седам одсто деце навело је зелену боју. Бела, сива, црна и мрка нису ни један једини пут поменути. О томе би, свакако, требало да поведу рачуна васпитачи у дечјим јаслама и обдаништима, конструктори играчака и просветни радници.

РЕКОРД У ПОГРЕШКАМА

Колико штампарских грешака може да се начини на једној новинској страници? Ово питање „поставили“ су сврадници једне канадске издавачке куће једној електронској машини. За анализу они су машини „дали“ један лист изабранг насумице. Одговор који је машина дала говори сам за себе: максималан број грешака износио би 4.367.428.

ТРАДИЦИЈА И ПРОГРЕС

Три шкотска гардиста из личне гарде енглеске краљице били су веома строго кажњени због једног необичног престапа. У своје традиционално високе шубаре од медвећег крзна они су „утрадили“ транзисторске радио-пријемнике.

вратити. Морао је даље. Спремио је мало димљене рибе, на брао прве шумске јагоде и кренуо да савлада планински гребен висок 3.600 метара...

На врх је стигао око подне, мало се одморно у снегу дубоком до колена, појео две рибе и кренуо према долини. Касно поподне, баш кад је хтео да се освежи с мало јагода, зачуо је женски глас: Шта радите овде? Приближавала му се једна

јахачица у пратњи неколико мушкарца.

— Који је датум данас? — запитао је Стивс уместо да јој одговори.

— Девети јул... Стивс је срачунао: од авионске несреће била су протекла тачно 54 дана.

За та 54 дана Стивс је прешао 160 километара, савладао планински гребен висок готово 4.000 метара — и изгубио на тежини свега 20 килограма.

Кроз наше крајеве

Дизниленд! — Не већ кутак једног павиљона у Цељу

ВЕВЕРИЦА ШУМСКИ АКРОБАТА

лике раздајне домљење су ве гранчице. Уме врло вешто да се камуфлира у шуми: легне приљубљена на неку грану и потпуно изгледа као њен део. Да ли знате за један њен трик? Иде косо по дрвету и гледа да увек буде са супротне стране од оне на којој се ви кријете. Да бих утврдио тај њен маневар, ишао сам лаганим корацима око једног храста. Двадесет пута је веверица прешла на ону страну где ја нисам био а кад се наизад уморила, лако је одскакутала на врх дрвета.

Веверице љубоморно чувају своје младунце. Једног дана када су радници кресали једно дрво, угледах како је брзо из гнезда изашла једна мајка-веверица са своја

ЧИПЋЕЊЕ КРОМПИРА — РУКАВИЦАМА

У Немачкој су за домаћице израђене нарочите рукавице којима се може ољуштити кромпир и разво друго поврће — без ножа. Дланови и прсти на рукавицама израђени су од материјала сличног фротуру на чијој се спољашњој страни налази рапав слој који подсећа на „шмиргл-папир“.

ОВАЈ ПРИРОДНИ ВРТЛАР ЈЕ ИСТО ТАКО И ВЕСЕЛЈАК — ПИШЕ ЦЕК ДЕН- ТОН СКОТ

Прошле зиме, са прага моје куће усред шумевидео сам веверицу како се игра на једном храсту. Истопљен снег се замрзао на дрвету и украсио га сребрним покривачем. Како је ова мала животиња, и поред своје окретности, успела да се попне тако високо?

Одједном угледах како нека маса пада са висине од 25 метара на тло. Раширени реп послужило јој је као падобран и веверица је остала неповређена.

Испричао сам о овоме једном пријатељу природњаку и он ми рече:

— У томе нема ничег необичног. Видео сам једну веверицу која је скочила са 200 метара висине, а да би ублажила пад раширила је реп и — пада на земљу лако као птица.

Реп веверице је дуг 20 сантиметара. Стари Грци су још малој животињи дали име „сенка репа“ или „онај који седа у сенку свог репа“. Изгледа као да је реп главни од саме животиње! Али она зна да јој је он потребан и зато га сатима негује. Јер он јој не само ублажава пад већ је и штити у борби. Реп јој служи и као кишобран кад пада киша. Њиме такође одржава равнотежу кад скаче с дрвета на дрво или јој помаже да се лако дочепа танких грана.

Сиве веверице су 1935. године напуштале у великом броју западну област државе Њујорк. То је био диван природор: хиљаде су се кретале путевима, кроз поља, градове и

села, прелазиле реке и језера; многе су се удавиле или биле убијене, али су остале упорно настављале сеобу.

Исто се то догодило и у другим областима. Сеоба веверица траја је више од месец дана а понављала се сваких пет година. Оскудица у храни и густа насељеност, од носно намноженост били су разлог томе.

Веверица је можда животиња која се најлакше прилагођава свим условима живота: у планинама, у равници, у шумама као и у парковима. Њена исхрана мења се према годишњем добу; воће и бобице, дивљи мед, семење ариша и бора, печурке и кора од дрвећа. Њој је, све до бро. Једног дана сам видео како једна „котрља гушчија јаја која је украдена из једног гнезда.

Незасити апетит веверице ствара велике незгоде телеграфу и телефонима, чије каблове оне уништавају: имају нарочиту слабост према оловном омоту на жицама.

У Белој кући непоштитно уништавају травњаке. Познати су у помоћ трапери али веверице имају поштатеља на високом положају: један сенатор узбунио је јавно мњење: „Спасишите наше веверице!“ Наравно, у томе је и успео. Зато, оне и даље безбодно уништавају дивне травњаке.

Не остављају резерву лешника, како народ верује, на једном месту већ их закопавају по читавом пољу на неколико сантиметара дубине. Једна веверица може да закопа пет лешника за три и по минута, а за 3 летња месеца начини себи залиху од 10.000 комада.

Али, како после успевају да нађу затрпане лешнике? То питање је увек интересовало природњаке и сви се слажу да то постижу једино по

моћу свог јако развијеног њуха.

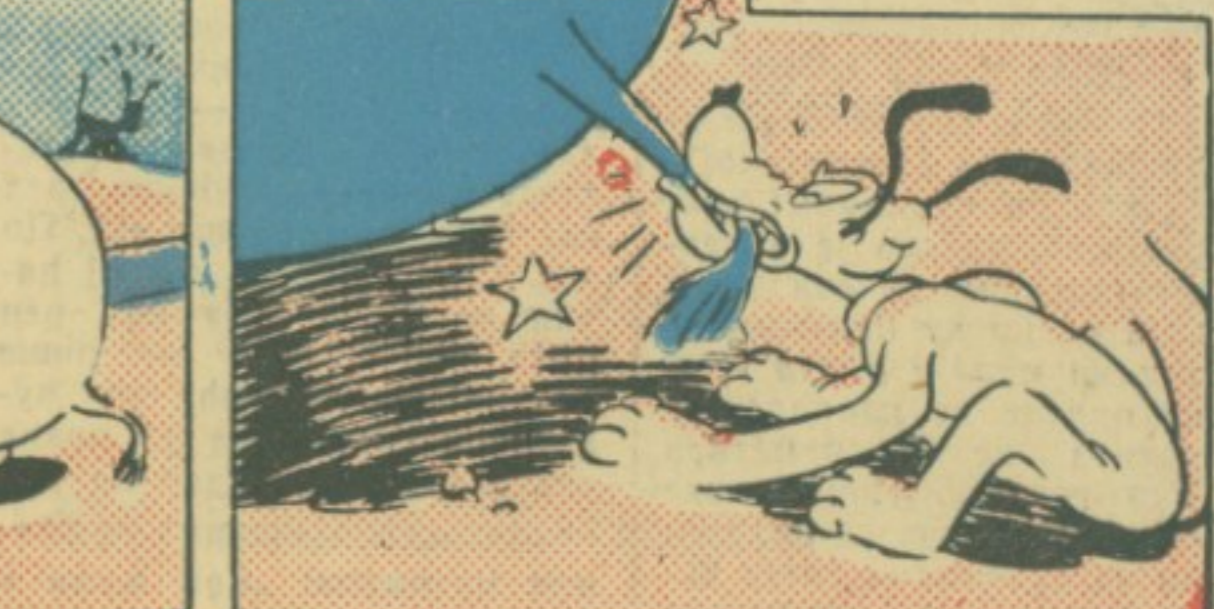
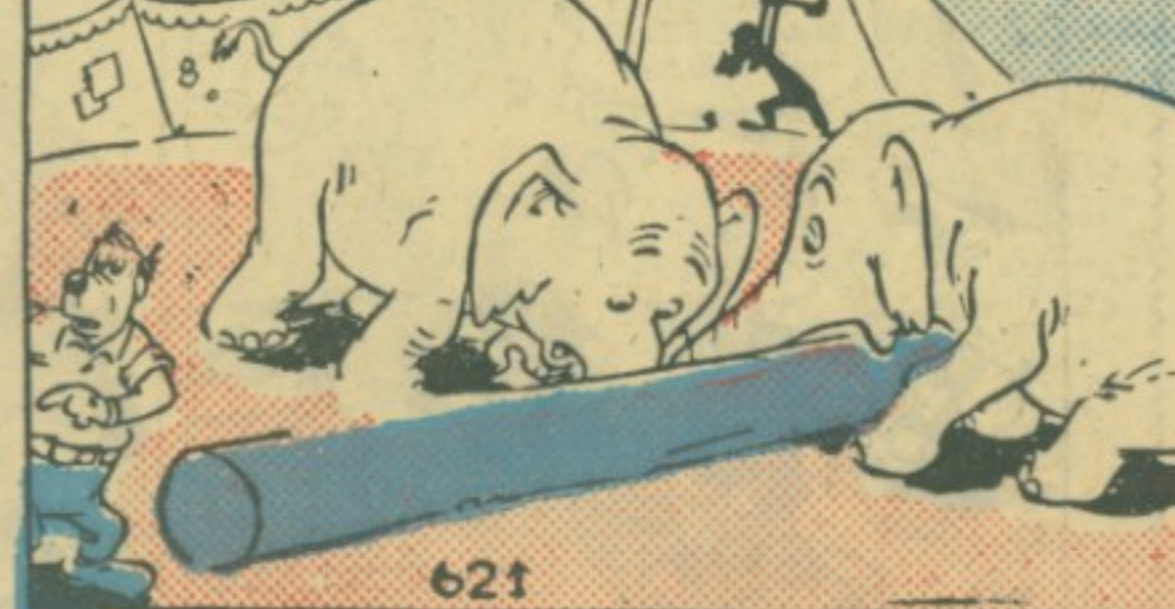
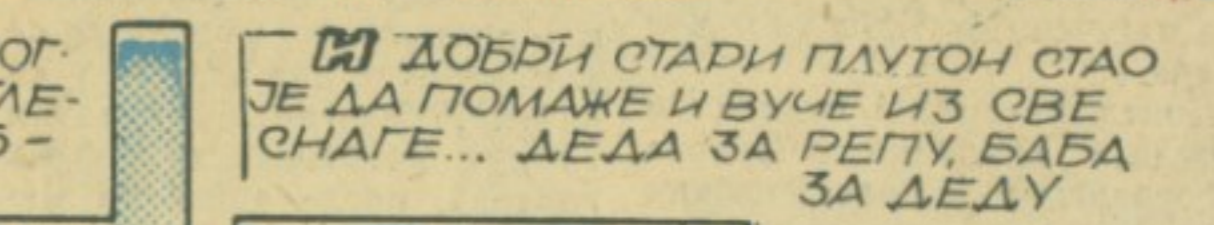
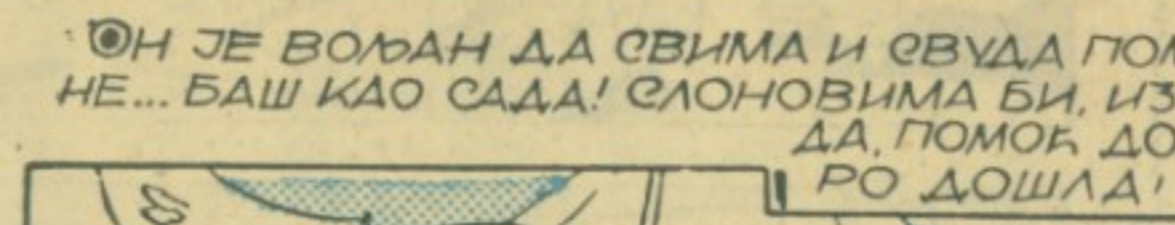
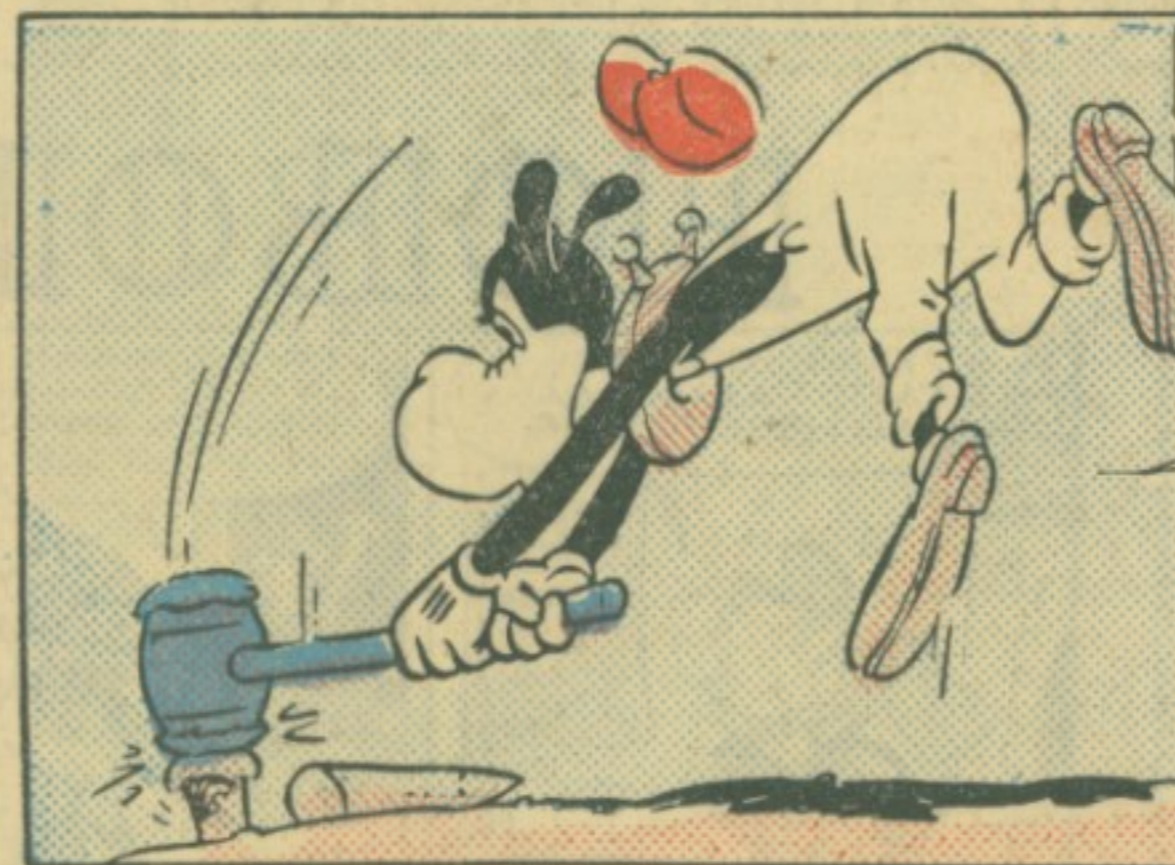
Лешници и ораси које веверице не успевају да пронађу, никну као дрвеће. Природњаци зато верују да су сви дивљи плодови дело овог малог вртлара: веверице.

Многи ловци су у заблуди ако мисле да је могу изненадити из заседе. Она добро види а и њено чуло слуха је тако развијено да чује са ве-

ПЛУТОН У ЦИРКУСУ

ТО ЈЕ БАШ И ПЛУТОН ПОЧЕО ДА СХВАТА...

АНЕГДОТЕ

НЕСКЛАД

Један осредње даровит али нескроман музичар посетио је Франца Листа да би од њега затражио мишљење о једној својој композицији. Прочитавши партитуру, Лист ју је вратио аутору с речима:

— Ваше дело садржи много лепог и много новог...

— И ви, значи, оматрате, уважени маестро, — са срећним осмехом стаде да муца аутор.

Али, Лист га прекриде:

— Само, на жалост, оно што је лепо није ново, а оно што је ново није лепо.

ПРЕКО ОЧЕКИВАЊА

Драма „Елишари“ маркиза од Ксменеса била је први, а и последњи пут изведена 1752. године у француском позоришту. Гроф Лик, ауторов пријатељ, аплаудирао је после представе из све снаге, али се његово пљескање уопште није чуло од звиждања и негодовања публике. Када су, касније, питали Лика зашто је пљескао, он је одговорио:

— Господо моја, ја сам био веома задовољан, јер од маркиза ни то нисам очекивао.

ЗА СВЕ ОДГОВОР

За француску певачицу и глумицу Софију Арну (1744—1802) тврдили су да је исто толико духовита колико и лепа.

Једном јој је, неко, кад је она већ била у подмаклим годинама, рекао:

— Дају вам педесет година...

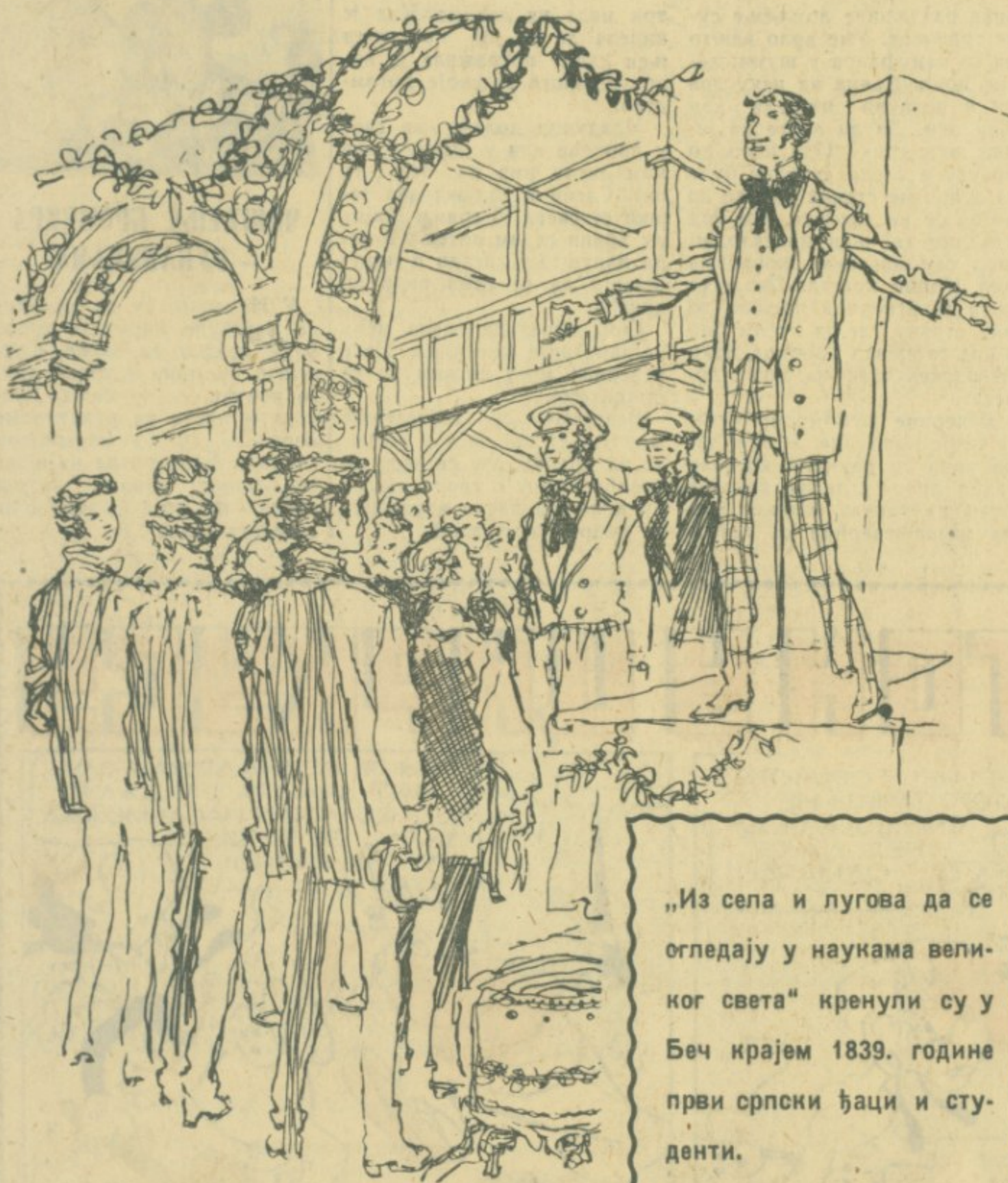
— Да, али ја их не примам.

Једном је код Софије Арну дошао на чај опат Терај (1715—1778) држећи руке у муфу.

— Шта ће му муф? Он већ држи своје руке у нашим џеповима — приметила је глумица полугласно неком свом другом госту.

Опат Терај би је, наиме, у то време француски министар финансија.

Први студенти стипендисти из Србије

„Из села и лугова да се огледају у наукама великог света“ кренули су у Беч крајем 1839. године први српски ђаци и студенти.

Српска влада је 1839. године припремала своје прве питомце стипендисте да пођу у страни свет да се усаврше у знањима „отечеству врло потребним“. Већ годину дана раније вршио се избор питомаца. Преко београдског магистрата објављено је да се јаве „бистра и приучена деца, знајућа наукама из наших школа која ће поћи и даље, да буду у свему учена“, а посебно у оним наукама које „отечество тражи себи за ползу“.

У једном акту, који је спроведен кроз београдски магистрат нека мајка-удовица тражи стипендију за свога сина који је „врло учен“. Одабирају се младићи за студије у иностранству, али се додељују стипендије и онима који настављају учење у домаћим школама. Баци гимназије и лицеја отада све више траже стипендије. Од неколико молби које су Попечитељству просветитија (Министарству просвете) упућене те године, у права града је известила да је решена молба Константина Николајевића за одлазак на студије у Беч. Константин-овог оца је убио кнез Милош, и сада је сину дато да се „о отечественом трошку воспитава“. Из Беча је Константин отишао у Париз а потом у Лондон. Био је један од најученијих Срба свог времена.

Додељене су 1841. године стипендије неколицини синова београдских и крагујевачких грађана, али под условом да

ЦИПЕЛЕ ЗА КОЊЕ

Позната швајцарска ваздушна бања Цермат, која се поноси надимком: „рај пешака“, донела је недавно наређење да сви коњи који се крећу бавским улицама морају имати гуме не ципеле да клопорањем копита не би реметили мир гостију. Поред тога одређено је да се прапорци на саоницама смеју чути само у одређене часове дана.

покажу успех у школи „овој нашој домаћој па ће се потом помислити да се и у страни свет пошаљу“. Те исте године упућено је и неколико младића на школовање у Русију, а дата је и стипендија „за науку“ Стојану Николићу, бившем подофициру, који је касније постао један од првих школованих артиљераца и одличан тополивац у крагујевачком арсеналу.

Прва већа група ђака из Србије кренула је на студије средином октобра 1839. године. У њој је било деветоро од 15 година али и младића од преко двадесет година; неки од њих су чак били и „столоначелници“ појединих министарстава, што значи виши државни чиновници.

Тако се испунила и давна жеља Вука Караџића, Дмитрија Давидовића и других родољуба да виде већ једном како се и деца из „Србије и зучавају у свету за праве науке“.

Питомце из Србије повео је на науку Јосиф Миловић, познати српски културни радник тога времена. Њихов правац је био — Беч, а одатле су појединци према „одређењу“ били упућени широм Аустрије да се „изобразе у полезним наукама“, од којих је рударство била једна од првих.

У Земуну је ова група, према прописима, морала да се задржи пуне две недеље у карантину. Разгледајући затим уз пут знаменитости разних градова, после више од месец дана путовања она је коначно стигла у „царски град“.

Путовало се коњима: од Земуне до Пеште — петнаест дана, а кад стиглоше у Братиславу (Појун) „изиђоше пред нас ђаци и дочекаше нас. После нас одведоше у свој ђачки клуб (за коју смо реч први пут чули)“ — пише Сретен Л. Поповић, син чувеног писара Лазе из првог устанка, а сада један од тих првих „србијанских“ државних питомаца: „Сви људи у Братислави бејаху Словци, међу којима су били, после

тако славни, Урбан и Људевит Штур. С чашом у руци наздрављали би они нама и поздрављали наш пут. Говорили су нам многа узбудителна слова и држали говор — а ми... ми смо ћутали, јер смо били ненавикли на такве ствари, па смо се збили уз свог путовођу, престрашени од силних говора и језика који нисмо никако разумели...“

Један Србин, који је у Братислави похађао школе, спасао је ове наше србијанске питомце од „ђутања и блејања“ и у њихово име одржао громогласни говор. Није било ни чудо што нису умели да се снађу: питомци повоше из „села и лугова да се

огледају у наукама великог света“, од кућа испраћени плачем и кукњавом и жалопјикама све до савске обале на лиману.

„Дошли смо у Беч да изучавамо науке и препоручени да нас приме у Политехнички институт, а немачки сви заједно, онако право нисмо умели ни бекнути...“

Кад су у Бечу, ускоро по доласку, први пут чули оперу, запушили су уши јер им се та музика чинила врло необична, па су се с тугом сећали својих шумадијских „врлула“ и Шлезингерове књажевске „банде“ која је изводила домаће мелодије „и многе друге наше арије, које су нам биле лепше и умилније него и саме опере талијанске.“

Наивно горди, они су себе сматрали најбољима у Србији, јер је Управитељство баш њих изабрало да помогну својој земљи. Тако им се и говорило кад су пошли.

Али, на студијама у Бечу они нису показали неки нарочити успех. У почетку им се праштало што не знају језик. Међутим, кад су га, после две године научили и уписали се на универзитет: неки на права, а неки на технику — настале су муке и око њиховог учења и владања.

У лето 1841. године Вук Караџић, који је толико приљепљивар да види српске студенте на великим школама, написао је српској влади један извештај, у коме каже да су се они две године у Бечу понашали „као пусти млади људи који никоме нису дужни давати рачуна“, па сматра да би их требало вратити у земљу, а на њихово место послати децу од 10—12 година.

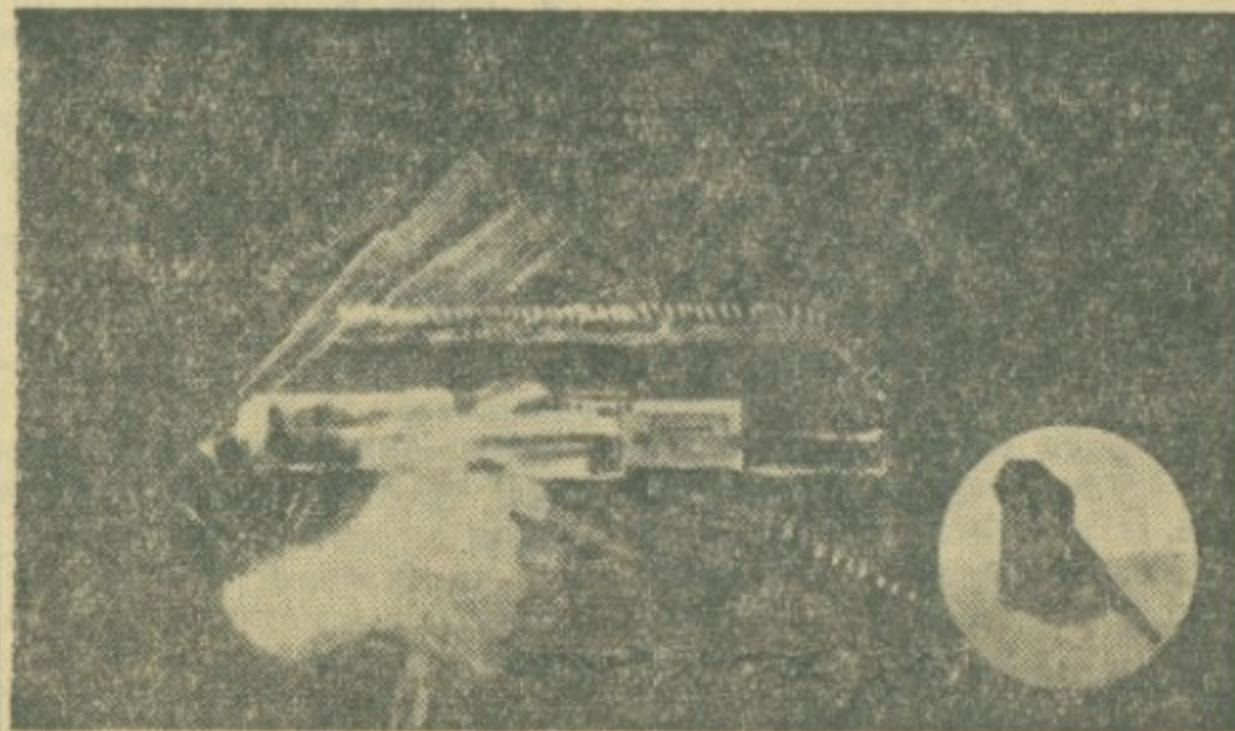
Као посебан владин изасланик који је требало да испита „стање и учење српских ђака у Бечу“ стигао је Јован Стерија Поповић. И он је видео све и врло се лоше изразио о њиховом успеху. Тако је савјет августа 1842. решио да врати у земљу већину државних стипендиста, а да убудуће не шаље „на науке у свет“ одрасле људе већ деце које ће тамо поред наука примити и „европско воспитаније“.

Ипак и у овој првој групи питомаца из Србије било је изузетно марљивих и обдарених. Тако је један од њих, Димитрије Црнобарац који је после постао доктор права, још 1841. године послат у Париз да настави студије.

КРЧМА КОД БЕЛОГ КОЊА

На слици су остаци, стари је опевана у многим опере-400 година — чувене крчме код Белог коња, у Сент Волфгангу у Аустрији. Ова крчма је позната и по томе што је погоднија за туризам.

ОДВРТКА-ПИШТОЉ

Ручни апарат „Самспек“, може употребити свуда где израђен у Сједињеним Америчким Државама служи за аутоматско постављање завртања и њихово завртање пуцања. Завртњи се постављају у магазин апарата збијени један уз други, и то шездесет комада највише. Апарат се

може употребити свуда где је потребно брзо постављање завртања у металан, дрвен или пластичан материјал. Апарат се може лако преносити — дугачак је 460 милиметара и тежак 3 килограма. Кроз једно лако црево у њега доспева сабијени ваздух који својим притиском избацује завртње.

НОВОГОДИШЊА

„Радио — катарка“

Царински службеник Смајз у аустралијској луци Сиднеју показао се врло проциљив. Он је на неки начин „напушио“ да се у главној катарци путничког брода „Слава истоку“, који је допловио из Хонгконга, налази сакривено око 400 јапанских транзисторских радио-пријемника.

Кријумчари су у шупљој челичној катарци, чији је зид дебео четири сантиметра, прорезали отвор 5 са 10 сантиметара, наслагали унутра апарате, а затим га пажљиво затворили комадом кованог гвожђа. Цариник је из „склоништа“ у катарци вадио транзисторске апарате пуних шест часова.

Угледао се...

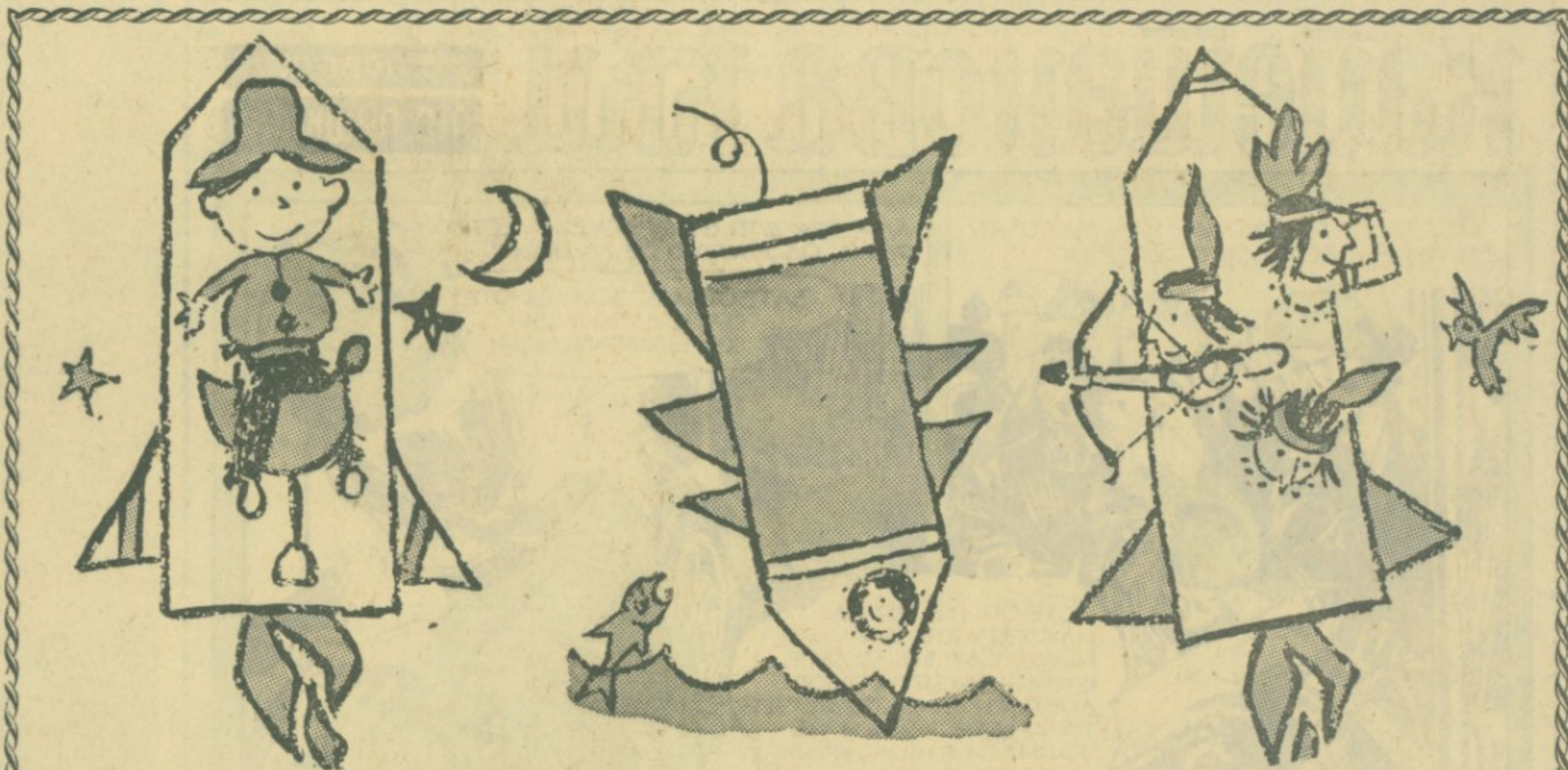
На леђима оца маломе Бобу не може стварно ништа да се види чак ни у најгушћем уличном саобраћају. Доктор Д. Е.

Викс, амерички инжењер запослен у Саудијској Арабији, конструисао је ово „високо седиште“ за свога најмлађег синчића — по угледу на урођенике.

Глупа шала

Како су службеници поште у америчком граду Овенсбороу успевали да раде од тренутка када је у њихову канцеларију донесено седам пакета из којих је трештала заглашена музика — то они најбоље знају. У пакетима су били транзистори које је пошљалац, неки шаљивина, подесио да свирају најјаче што могу. Пошто су пакети били прописно упаковани није постојало никакво оправдање да их пошта не прими.

ШТА ДЕЦА КАЖУ О РАКЕТАМА

Јесте ли знали да је млазном авиону обичан авион — мама, а ракета — тата? Или, да нос ракете није за брисање и да не може да добије кивицу? Или то да су се у првој ракети која је била испашена са Земље налазила три Индијанца?

Ове „податке“ покупио је из домаћих и школских задатака својих малих ћака учитељ Херолд Дун у једној америчкој основној школи. Усмени одговори основца и њихови писмени задаци јасно сведоче да се деца веома интересују за сателите, ракете и космичка путовања. Савим је природно и разумљиво да многи технички појмови нису доступни децем схватању али то не смањује њихово занимање за ракетну технику и астронаутику. Из обима „збирке“ учитеља Херолда Дуна дајемо вам неколико децих одговора насмиче изабраних.

„Кад гориво почне да сагорева гасови јурију напоље кроз излазни млазник. И ви бисте кад бисте се налазили унутра.“

„Течно гориво неће да гори ако нема резервоар за гориво и резервоар за кисеоник. И не заборавите шибнице.“

„Ракета нема покретних делова. Сем себе саме.“

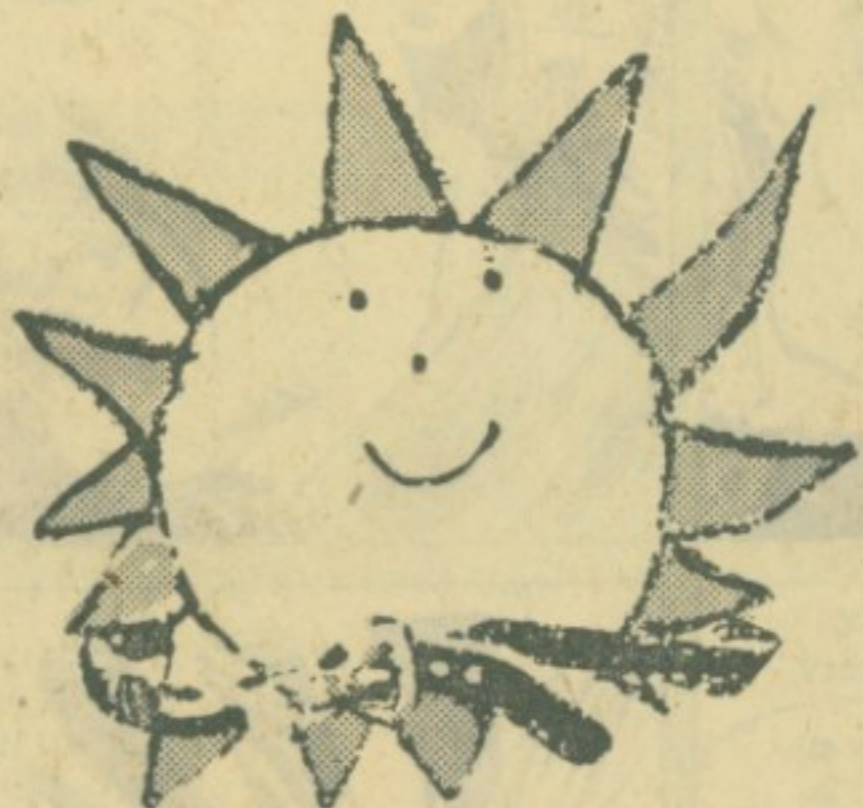
„Научници стављају крилна пераја на ракете у случају да се спусте у воду.“

„Течно гориво служи да се ракета спусти у океан.“

„Кисеоник је потребан за сагоревање или за дисање, што зависи од тога да ли сте људско биће или ракета.“

„Орбита је путања једног тела у вавиони које је под утицајем привлачне снаге другог тела. Све је то прилично сабласно.“

„Металург је човек алергичан на метале.“

„Појас радијација помаже да Сунчеви зраци остану на окупу.“

„Радио-телескоп је ствар код које слушаш програм гледајући кроз њега.“

Многи „бисери“ из збирке Херолда Дуна посвећени су објашњењу принципа акција-реакција. Јер, као што је познато ракете се крећу на принципу реактивног дејства стварајући погонску силу — потисак. Или, како су то објаснила два ученика петих разреда основне школе:

„Увек кад једна сила гура у једном правцу јавља се друга која вуче на другу страну. Само ракете умеју да то разумеју довољно добро да би „то“ натерале да ради за њих.“

„Ракета која покушава да се дигне у ваздух је акција, а она која експлодира — реакција.“

Ево како су неки ученици схватили учи тељеве речи о астрономији који помоћу телескопа посматрају и проучавају звезде и планете које се не могу видети голим оком:

„Астрономи проучавају голе очи.“

„Кад посматрамо неке звезде ми их у ствари видимо онакве какве су биле пре много милиона година. Разлог томе је тај што оне не могу да нам саопште како изгледају данас. Видите, звезде немају дневних новина.“

Ево још неких децих астрономских „објашњења“:

„Месец је планета баш као и Земља, са мо мртвица.“

„Светлосне године су оно време колико би вам требало да стигнете до једне звезде ако бисте путовали само дању. О мрачним годинама се никад не говори јер ко воли да путује по мраку?“

„Атмосфера је квалитетније име за ваздух.“

„Ваздух је за дисање, а атмосфера да се о њој говори.“

„Ракете ће у будућности бити употребљаване да преносе писма и пошту. Писма су оно што жене пишу једна другој, а пошта оно што мушкарци пишу један другом.“

„Ускоро ће бити пронађене боље ракете. Где ће оне бити пронађене припада будућем времену.“

„У нашем освајању космоса остала су још само два велика проблема. Одлазак у њега и повратак из њега.“

ПРИЧА

WALT DISNEY'S

ПСИХОЛОГИЈА ПОВРЋА

Шта мислите о кромпирју? Које зелено поврће највише волите? Волите ли да једете купус печен у рерни са сиром или свеж кукуруз у клипу са бутером? То су питања од великог интереса за угоститељство али и за психологе, како се то наводи у британском часопису „Нејчер“.

Иако чудно звучи, поврће изазива разне реакције код особа које их обично једу. Вероватно је најбољи пример спанаћ. Кад су филмови са Попајем направили велику рекламу спанаћу, они који га једу поделили су се у два тabora: на оне који га воле и оне којима је мрзак, али је врло мали број остао неутралан.

Доста је урађено на томе да се пронађе које поврће свет највише воли или мрзи, иако је то захтевало много посла. Показало се да су се симпатије према извесним врстама поврћа од 1939. године врло мало измениле. И после 24 године ротква је остала готово стално у немилости — док је кромпир стекао

видно место као најтраженије поврће и још тријумфолно је. Спроведена је 1947. године анкета међу 128 војника о овом њиховом омиљеном поврћу и констатовано да постоји 99 разних начина припремања тог поврћа, али је најомиљенији помфрит.

Родитељима је познато колико су деца пробирачи у погледу поврћа. Констатовано је да већина жене воли кромпир, на друго место долази шаргарепа, онда купус, карфиол, лук и боранија; а не воле тиквице, роткву, цвеклу и углавном све што је љигаво, кашасто, са концима.

Одраслији се деца укусу мења и што су људи старији све више воле зелено поврће, купус, празилук, спанаћ и шаргарепа. Парадајз је омиљенији свеж него печен у рерни.

Те студије о поврћу изгледају теоретске, али су врло корисне психолозима и економистима, јер из њих могу много да науче. Истраживањем се такође може доћи до многих важних закључака у погледу исхране.

КАЦЕШАНОВА КЋИ

РО НОВЕЛИ
А. С. ПУШКИНА

ЈЕДАН ОДРЕД КОЗАКА, ПРЕДВОЂЕН ШВАБРИНОМ, ЗАУЗЕО ЈЕ СЕЛО.

АЛИ, ТЕК ШТО СУ ВРАТА БИЛА ОТВОРЕНА, ОДЈЕКНУО ЈЕ ПУЦАЊ.

ЗАТВОРИ БРЗО, ИДИТЕ!
ЗАРОБЛЕНИЦИ
СУ НАОРУЖАНИ!

ОТВОРИТЕ ВРАТА
И ИСТЕРАЈТЕ ЗАРОБЛЕ-
НИКЕ. БАШ МЕ РАДУЈЕ
ШТО КУ ВИДЕТИ СВОГ
ДОБРОГ ПРИЈАТЕЉА ПЕТ-
РА АНДРЕЈИЋА И ИЗ-
РАВНАТИ С ЊИМ НЕКЕ
СТАРЕ РАЧУНЕ!

ЗАРОБЛЕНИЦИМА ЈЕ ОСТАО ЈОШ САМО ЈЕДАН МЕТАК, АЛИ ШВАБРИН ТО НИЈЕ ЗНАО.

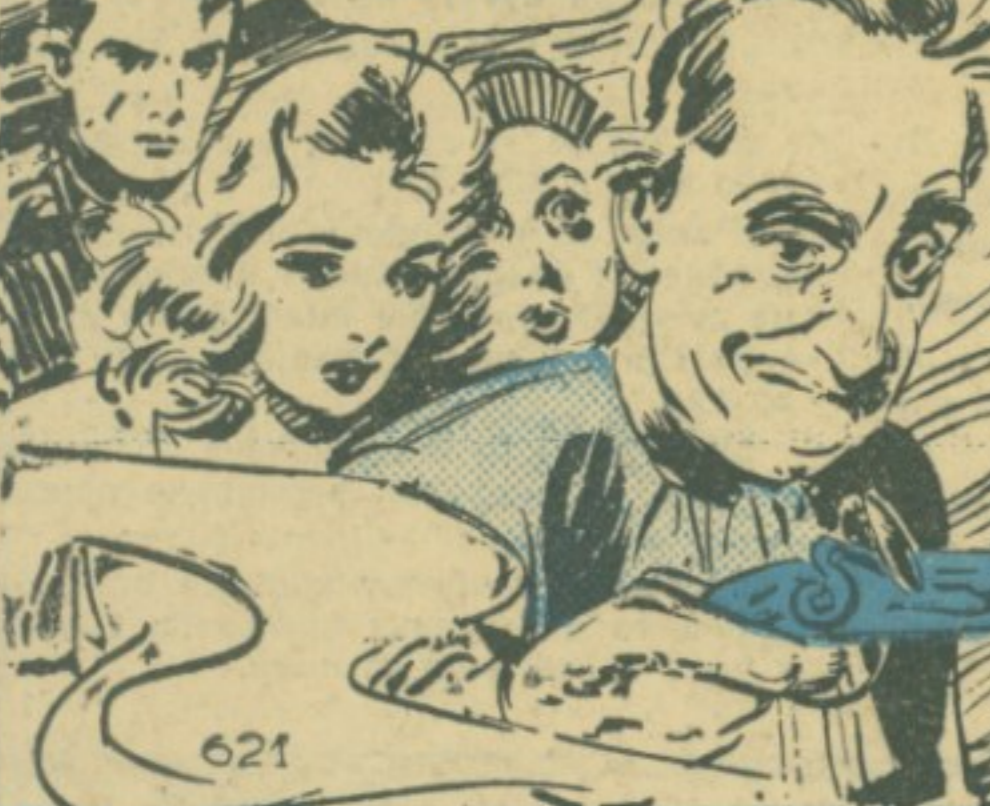
НИ САМ ТОЛИКО ЛУД ДА СТАВЉАМ НА КОЦКУ ЖИВОТЕ СВОЈИХ ЛУДИ АЛИ, АКО МИ СЕ СВИ НЕ ПРЕДАТЕ, ЗАПАЛИЋУ АМБАРИ ДАЈЕМ ТИ ЈЕДАН САТ НА РАЗМИШЉАЊЕ, ПЕТРЕ АНДРЕЈИЋУ!

ПОСЛЕ ЈЕДНОГ ЧАСА, ШВАБРИН ЈЕ ОСТВАРИО СВОЈУ ПРЕТЊУ

ПУСТИ МЕ ДА ИЗИЂЕМ,
ПЕТРЕ АНДРЕЈИЋУ!
ЗАМОЛИКУ ГА ДА ПОШ-
ТЕДИ ТВОЈЕ СИРОТЕ
РОДИТЕЉЕ!

ОВАКО БУ
ЈА ЊЕГА
ЗАМОЛИТИ!

621

НЕКАД

Пре равно осамдесет годи (4 разреда) са по два одељења у Јагодини, данашњем Светозареву, живело је само 5.000 становника, претежно Срба и нешто Цинцара. Као окружна варош имала је све државне зграде, нижу гимназију у којој је учило 120 до 130 ђака и основну школу

већ тада остале само развалине. Земља околу била је врло плодна: успевале су све врсте жита, дуван и друго. Становници су се бавили земљом радњом, сточарством и занатима: столарским, браварским, терзијским, седларским и другим а у три радионице се „лило“ прстење, гривне звона и друге ствари. На зграшту раније фабрике стакла била је пре 80 година подигнута друга, мало даље од вароши. Постојала је и једна фабрика за коже. Трговало се свим врстама жита, вином, ракијом и стоком: овцама, козама и мање говедима.

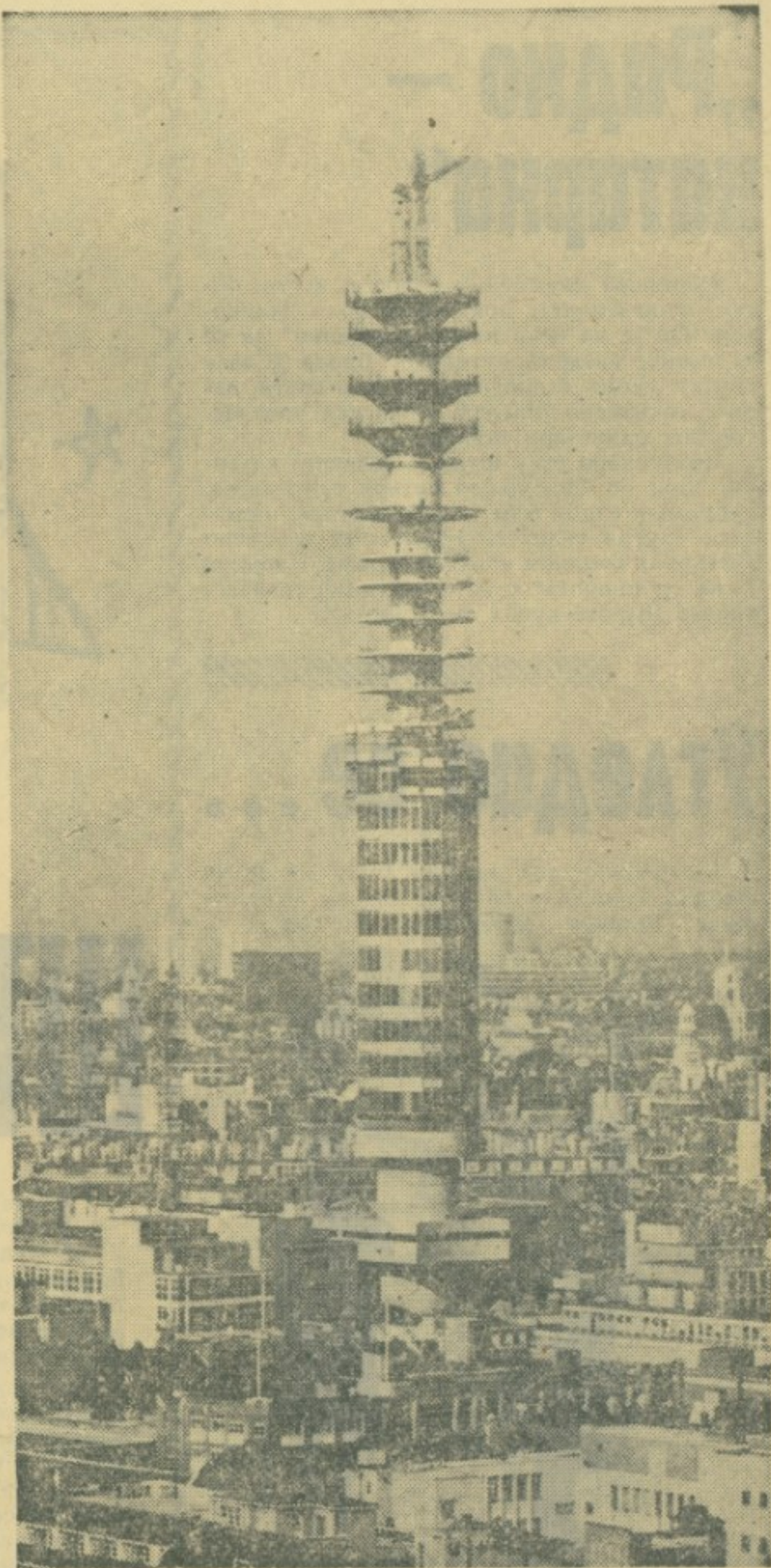
Светлеће марке

Швајцарска ће ускоро да изда поштанске марке које светле. Оне у ствари помажу да се аутоматски ударају штампали на писма и друге пошиљке. Машина која то обавља ради добро једино под утицајем те светлеће боје. Марке се могу овлажити на уобичајени начин јер су здравствене власти одобриле њихову употребу тек пошто је сасвим сигурно утврђено да је светлећа супстанца потпуно нешкодљива по људско здравље.

КАСНА АВАНТУРА

Чарли Гос из Коњерса, у америчкој савезној држави Џорџији још једном је имао среће. Шетајући по шуми залутао је, тако да га је ухватила ноћ. У мраку, Гос је пао у дубоку провалију одакле га је тек

после 27 часова извукла једна спасилачка екипа. Лекари су утврдили да се Гос извукао из ове авантуре без иједне озледе. А он ће у јануару идуће године напуњити 100 година.

ЧУДЕСНИ ТОРАЊ

Нови радио-телевизијски торањ британског министарства пошта које донекле подсећа на неки симбол васноског доба, издиже се високо изнад позоришта, ресторана и радњи у целом том крају Лондона. Када, према плану, достигне висину од 176,8 м он ће умно гоме допринети лепом изгледу Лондона.

Торањ са чијим се грађењем већ прилично одмакло, расте упоредо са четвороспратном зградом телефонске централе у Хауленд улици у близини тога краја, где је у XVIII веку одјекивао чекић ковача а једна стара ветрењача гласно шкрипала на ветру.

Торањ има практичну и научну намену: на њему ће се налазити антене и уређаји за нове главне и телевизијске микроталасне везе. Мора да буде довољно висок да би обезбедио неометане радио-везе и избегао сметње са многих високих грађевина које се сада зидају или ће се тек подићи. Преко торања ће моћи да се обави више од 250.000 истовремених телефонских разговора а има двадесетину или више канала за црно-белу телевизију или телевизију у боји.

Смелу новину представља замисао да се близу самог врха на 158,4 метара висине отвори ресторан који се окреће и из кога ће се посетиоцима пружати досад невиђени поглед на Лондон. Ресторан ће направити пун круг за пола сата тако да ће посетиоци моћи да баце поглед на север, исток, југ и запад пре него што потпуно заврше свој обед. Направиће се, такође и галерија само за посматраче.

Торањ и његови темељи те же укупно око 13.000 тона. За појачавање основе употребљено је 95 тона преднапрегнутог челика а за саму

кулу 685 тона средње-легираног челика. Темељ је појачан са 19 тона еластичних жичаних каблова.

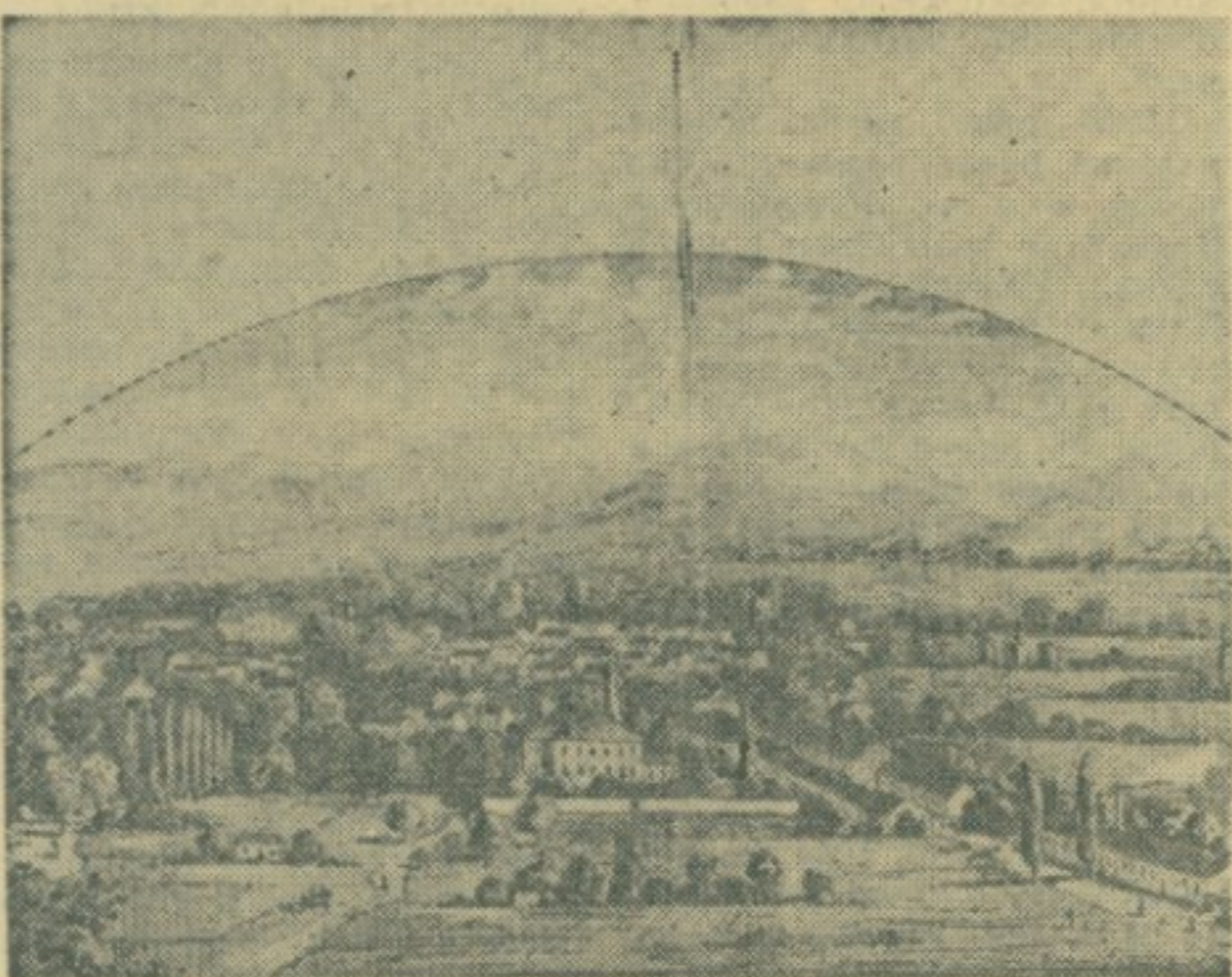
Конструкциони проблем се састоји у томе да се торањ осигура тако да се чак и при најачем ветру његов горњи део, где су смештене антене за телефонску и телевизијску службу, не нагиње више од трећине степена од своје вертикале.

Облина торања — око 15 м у пречнику — изванредно је погодна да одоли дејству ветра. Кула ће имати 15 спратова за уређаје и канцеларије, а два лифта ће превозити 14 путника брзином од 213 м у минути. Једна унутрашња, шупља и бетоном појачана осовина, чији је обим при дну 10,6 м и 6,7 м при врху, обезбеђује главну равнотежу.

Торањ су пројектовали стручњаци британског министарства пошта у заједници са стручњацима министарства за јавне радове, који га и граде.

ПЕНИЦИЛИН И МЛЕКО

Све се више говори о осетљивости и алергичности према пеницилину које из године у годину све више расту. Има људи који тврде да никад нису узимали пеницилин а ипак су на њега преосетљиви. Међутим, они заборављају да сваки човек уноси у организам са храном и извесну малу количину пеницилина. Њега има често нарочито у млеку и како је он веома постојан остаје у њему и после обичног кувача и пастеризације. Пеницилин и други антибиотици дају се кравима приликом лечења а затим допевају до људи који, ако су нарочито осетљиви, добијају копривњаче. С јесени, зими и у пролеће количина пеницилина у млеку се обично још повећава.

ПРВИ «САЛОН» АУТОМОБИЛА ЗА МЕСЕЦ

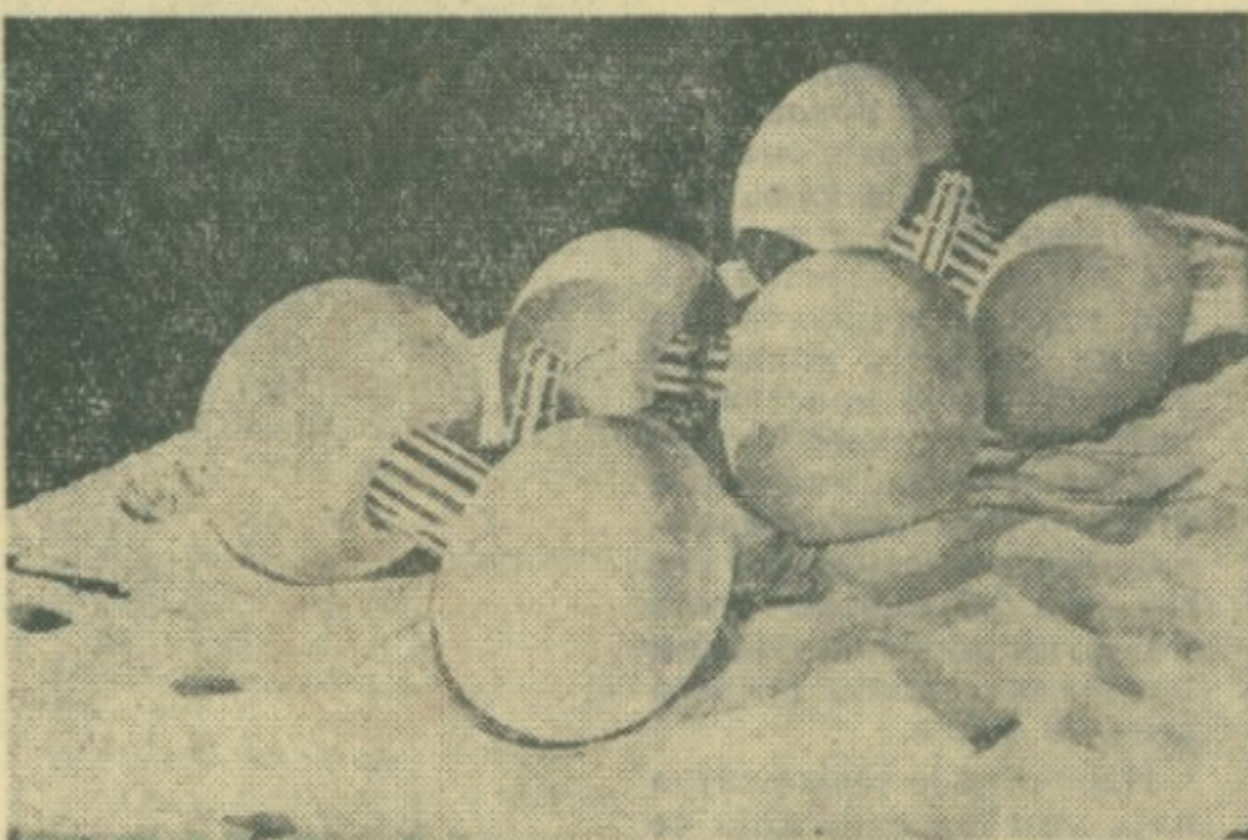
Француски часопис „Наука и будућност“ је у свом последњем броју донео неколико будућних типова возила за свемир које је назвао „Први салон аутомобила за Месец“.

Као што се сваке године одржава салон аутомобила на коме се приказују најновија достигнућа у овој области, тако се из године у годину научници труде да направе и возило погодно за боравак у свемиру па и на самом Месецу.

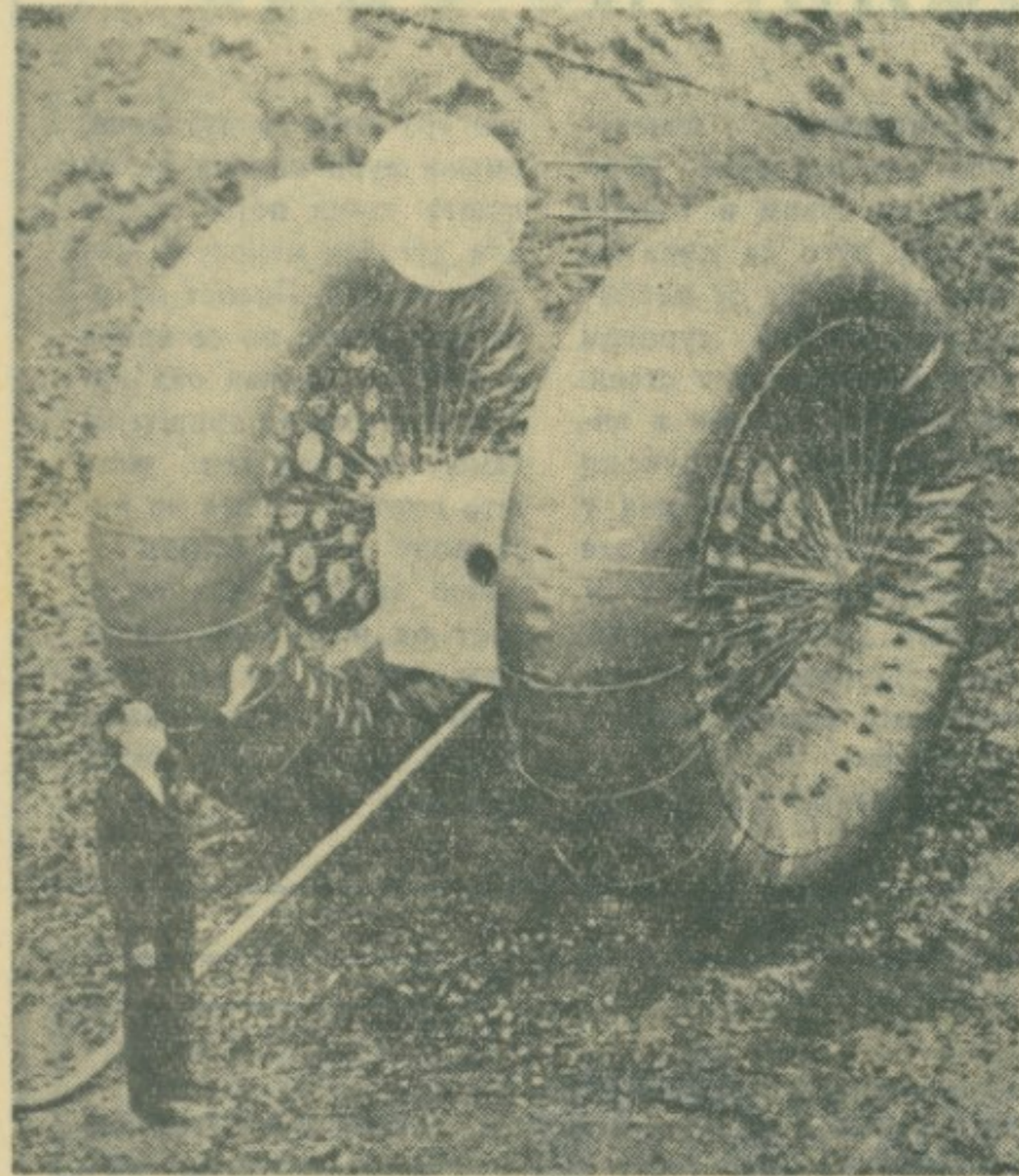
Приказана су возила од најсмиелијих и најфантастичнијих до најреалнијих. Али за

све ове научнике и проналазаче главни проблем представља њихова величина. Наравно да недостатак атмосфере намеће и потребу проналажења новог система за потискивање. Мала тежа која влада на нашем сателиту ствара тешкоће при управљању. Назад треба рачунати и са природом тла покривеног слојем прашине непријатније од пустињског песка.

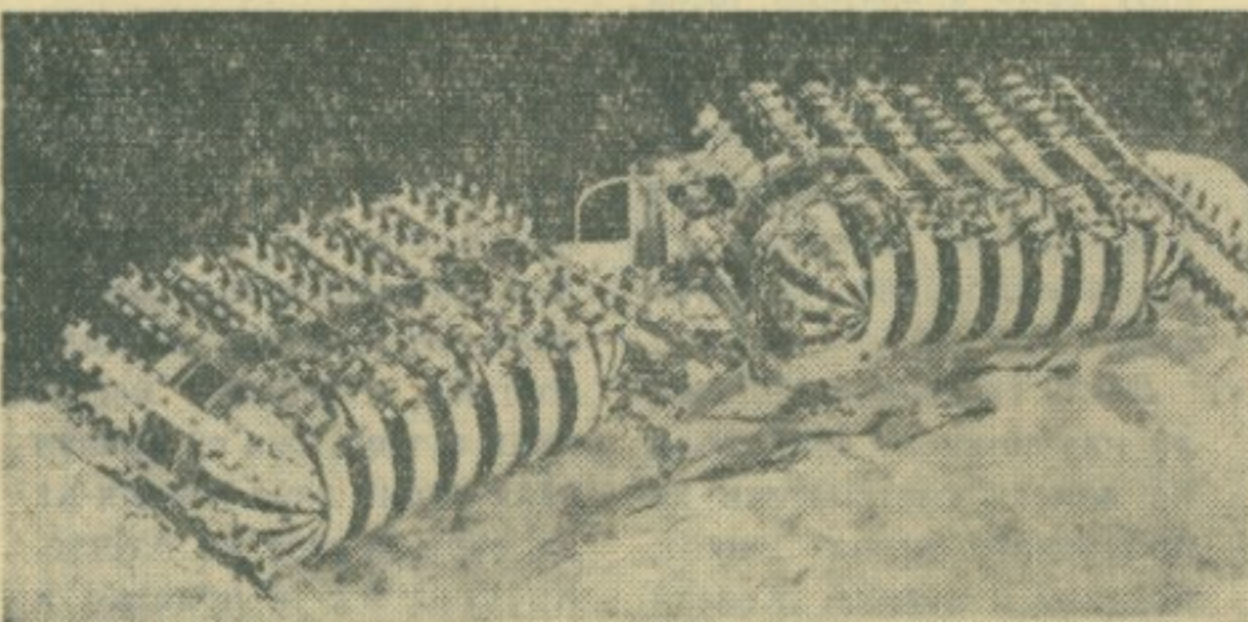
Доносимо неколико типова ових „ванземаљских“ возила који ће и поред своје очигледне фантазије вероватно утицати на стварање аутомобила сутрашњице.

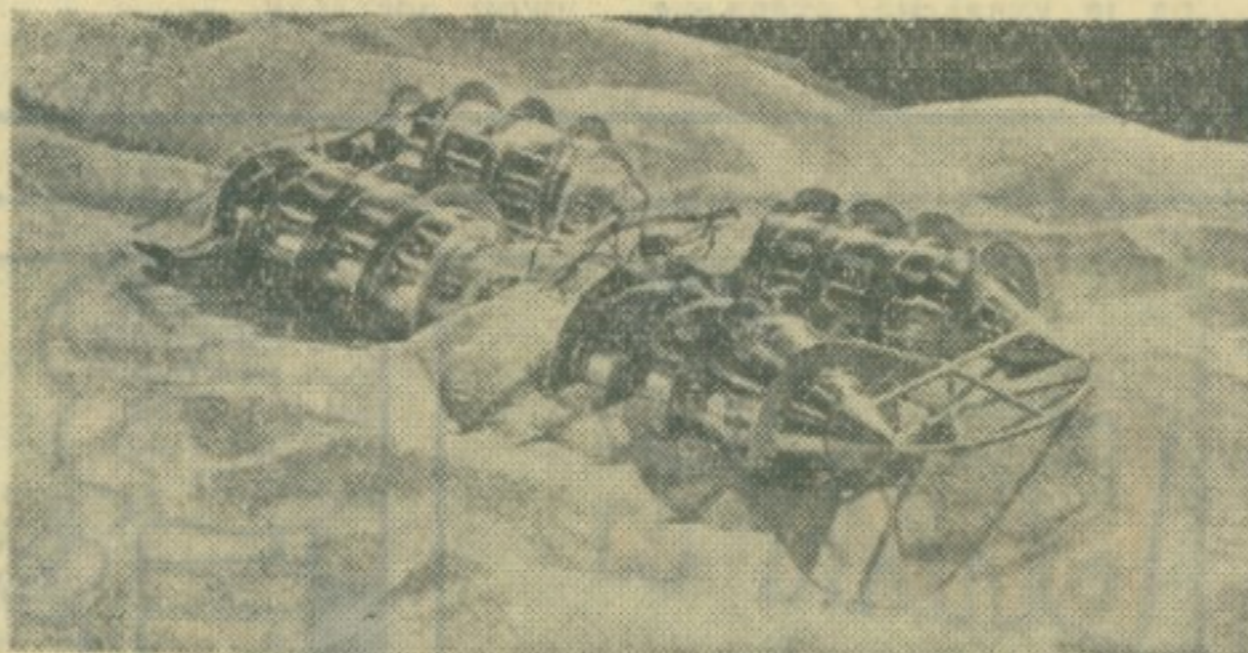
ИАКО МАЛО „РАСКЛИМАНО“ НА ОГРОМНИМ ГУМЕНИМ ТОЧКОВИМА ОВО ВОЗИЛО ЈЕ АПОСЛУТНО ПОГДНО ЧАК И ЗА ТЕРЕНЕ НА КОЈИМА БИ СЕ ДЕШАВАЛО НАЈВИШЕ САОБРАЋАЈНИХ НЕСРЕЋА.

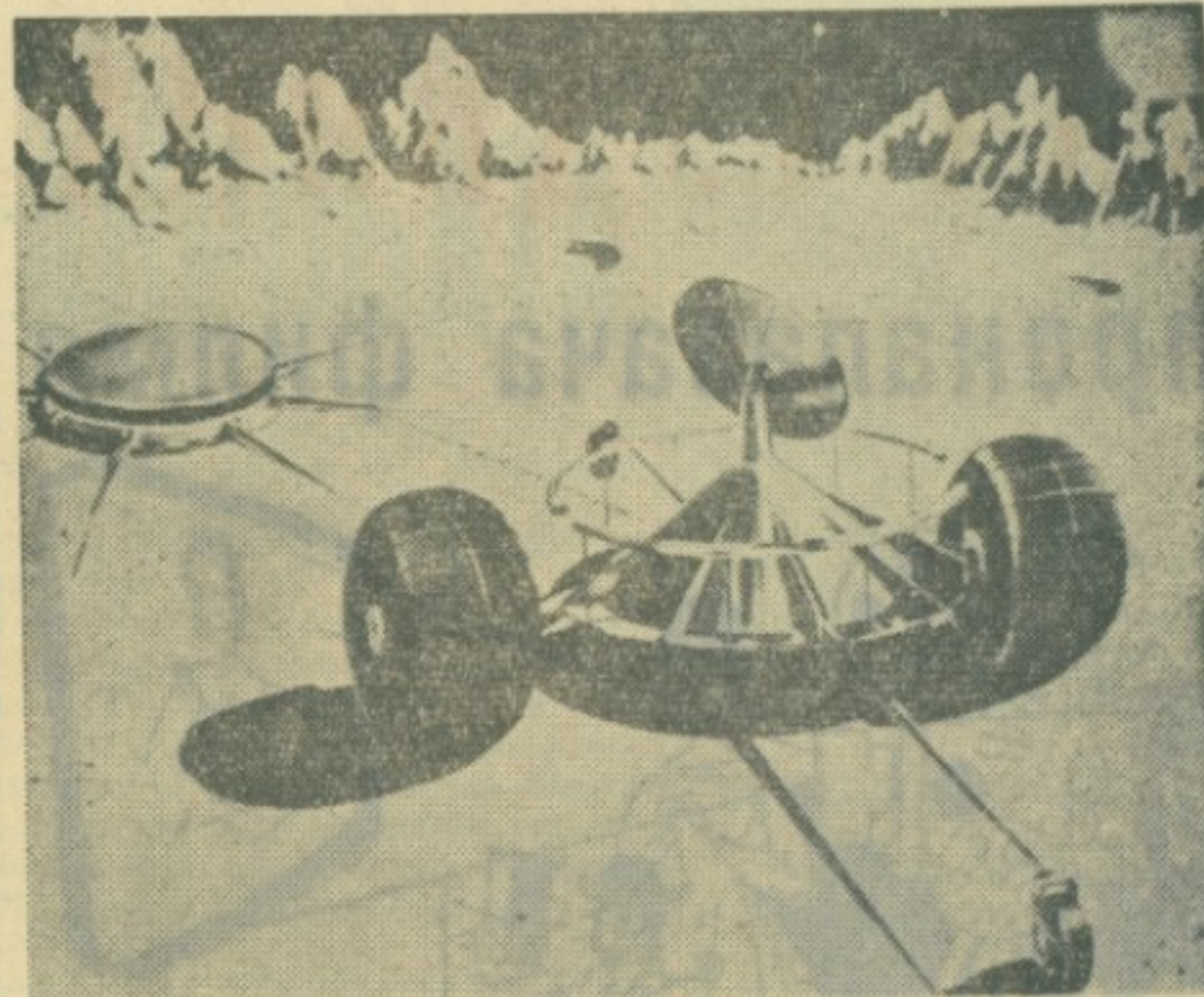
И ТОЧКОВИ СЕ МЕНЈАЈУ. ОВИ НА СЛИЦИ СУ НАЧИЊЕНИ ОД КАУЧУКОВОГ ПЛАТНА. ЖИЦЕ ОД ПОЛИЕСТЕРА ПОВЕЗАНЕ СУ МАЛОМ ОКРУГЛОМ ПЛОЧОМ ОД АЛУМИНИЈУМА КОЈА ЈЕ УЧВРШЋЕНА ЗА ОСОБИНУ СА ПРЕЧНИКОМ ОД 3 МЕТРА. ОНИ ИЗГЛЕДАЈУ КАО ШИНОВИ И МОГУ ДА СЕ УПОТРЕБЈАВАЈУ ПУНА ДВА „МЕСЕЧЕВА ДАНА“ ИЛИ 2 НАША МЕСЕЦА ВОЗЕЊИ БРЗИНОМ ОД БЛИЗУ 5 КМ НА САТ ПРЕ НЕГО ШТО СЕ „ОДМОРЕ“ СМО ЈЕДНУ НОЋ.

ЕВО ЈЕДНОГ ОД НЕОБИЧНИХ МОДЕЛА ПРИКАЗАНИХ У ЧАСОПИСУ. ПОТПУНО ЈЕ ФУТУРИСТИЧКИ: НАЈЗАД СУ ОДВА ЧЕНИ СТАНДАРДНИ ТОЧКОВИ А УМЕСТО ЊИХ ПОРЕЗАНИ У БЕСКРАЈ НИЗОВИ ШРАФОВА.

ПОСЛЕДЊИ МОДЕЛ, СА ГУСЕНИЦАМА, НАРОЧИТО ЈЕ ПОГДАН ЗА БРДОВИТЕ И НЕРАВНЕ ТЕРЕНЕ.

ЕВО ЈЕДНОГ ОД ПРВИХ ВОЗИЛА ЗА МЕСЕЦ. УПРАВО ЗАТО ШТО ЈЕ БЕЗ ШОФЕРА ОНО ЈЕ ИДЕАЛНО ЗА ПРВА ИСТРАЖИВАЊА.

ОДГОВОРИТЕ

Погледајте пажљиво ову слику и решите ко је њен творац, како се слика зове и где је изложена.

Уколико вам нешто није познато, ево тачних одговора: Слика је дело Пола Гогена (1848—1903) коју је он назвао „Та Матете“ (пијаци) а изложена је у музеју у Базелу.

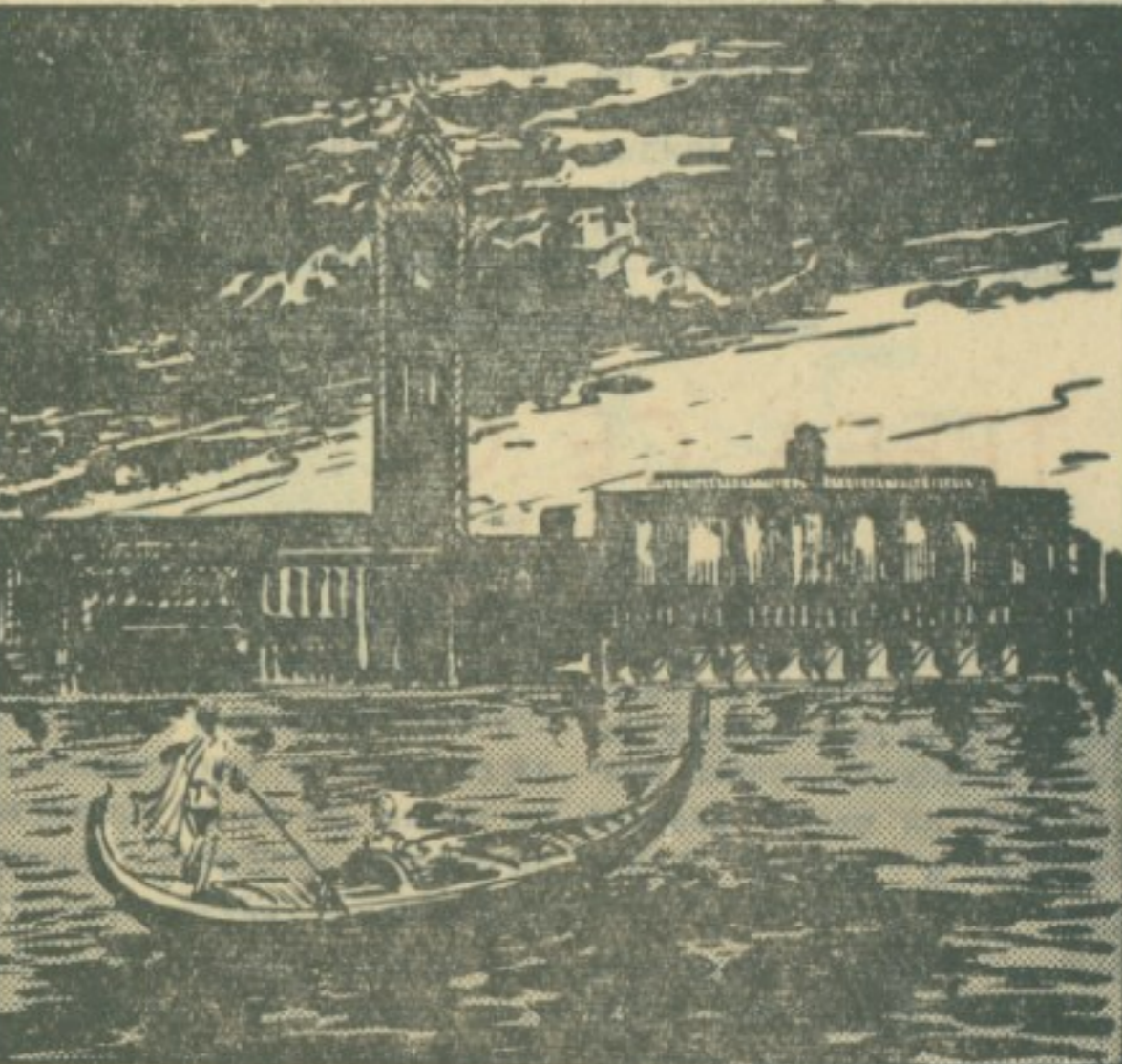
★ Пол Гоген био је обичан службеник банке и само аматер-сликар. Сусрет са сликаром Писароом (1839—1903) значио је за њега прекретницу. Другарство са Винцентом ван Гогом завршило се раскидом и

Гоген је дефинитивно решио да бежи од цивилизације и људи: Панама, Мартиник, Тахити (1891) и усамљено острво Домицик у архипелагу Маркиза где је, огорчен и сам, умро 1903. године. Спољни свет је за њега био само полазна тачка да би изразио своја осећања. Одбацио је потпуно перспективу и сенке по чему је сродан средњовековном сликарству и народној уметности коју је необично ценио. Ова слика је из серије његових полинежанских тема.

БРАВОВО

ПО РОМАНУ Ф. КУПЕРА
ЦРТА Н. КРУМЕВИК

ЗАА СУДБИНА проналазача филма

Први филм приказан још 1890. године, трајао је око 20 секунди. Због неплаћених дугова проналазач је доспео у затвор а сви његови апарати били су продати на лицитацији

већ фењер уступио место филмском пројектору, али је принцип перфориране траке, или зупчастих рупица, остао и до данас.

Фриз-Грин се преселио у Лондон и продужио са својим експериментима. У својој радњи у Холборну развио је и израдио 1890. године прву „покретну слику“. На њој су се видели пешаци и лепа кочица како се крећу око Хајд парка. Филм је трајао око 20 секунди и један део тог филма може се видети и данас у Научном музеју у Јужном Вестмингтону.

Тадашњи листови били су пуни похвала. Један је писао „Неки нови опити, у којима фењер игра важну улогу, недавно су изведени, и изгледа вероватно да ћемо следећих година, помоћу фотографије, фонографа и оптичког фењера, бити у могућности да видимо изразе лица приликом рецитовања и певања уметника наших дана...“

„Име Фриз-Грина, еминентног фотографа“, наставља тај часопис, „постаће познато широм земље због овог проналазача помоћу кога се могу произвести сви ови ефекти“.

На несрећу по Фриз-Грина, ствари се нису развијале баш тако. Он се задужио и био је затворен, а сви његови уређаји продати на јавној лицитацији. После изласка на слободу, он је с великом муком почео да ради на истом послу и да експериментира са филмовима, од којих су неки били у боји.

Међутим, филм, како у Британији тако и у иностранству, брао се усавршавао и без њега. Проналазачи са више новца и бољим условима, радили су самостално у новој средини.

У сваком случају, 1896. година се може узети као почетак развоја историје биоскопа када је Едисонов витеоскоп био новина за Њујорк; Роберт Полов тестограф је привлачио масе у лондонске мјузик-холлове, а Лимијеров кинематограф донео је нова узбуђења на париским булеварима па чак стигао до Беча и Будимпеште.

Фриз-Грин, „еминентни фотограф“, умро је 1921. године изненада у својој станици, на једном састанку произвођача комерцијалних филмова после ватреног говора који је одржао у име британске филмске производње. Код њега је у целу, у једном изванредном новчанику, нађено тачно: један шилинг и десет пенија.

ТРЕБА СЕ СЕТИТИ

Доктор Карол Вилијамс са Харвардског универзитета верује да је пронашао нов начин који ће омогућити земљи радицима да се ослободе инсеката и без посипања прашиком, јер он често изазива обољења и других животиња.

Начин доктора Вилијамса је прилично једноставан — пошто је дуго времена проучавао живот инсеката увидео је

да они имају у мозгу неку врсту рачунске „машине“ која им омогућава да измере сунчеву светлост и топлоту и да се пробуде чим настане лепо време. Да би их преварио он ствара вештачке услове: пушта топлу светлост тако да они излазе усред зиме и бивају уништени хладноћом. Једноставно, али требало се сетити!

Кенгури долазе у ред најсимпатичнијих и најомиљенијих животиња на аустралијском континенту. Готово све врсте торбара су безбедне животиње и у неким крајевима Аустралије им се поклања, за европске појмове, несхватљива љубав. Па ипак, живот кенгура је у последње време у Аустралији све тежи. Одгајивачи оваца их сматрају кривцима за пустошење пространих прерија због чега остају гладна њихова милионска стада. Стога они уништавају кенгуре свуда где стигну. Од укупно 52 врсте познатих торбара у неким пределима сасвим су затрване 22 врсте.

Нарочито је тешка ситуација кенгура еуро који се хране на истим пољима где и овце и пасу готово сасвим уз њих. Народ га воли а научници га сматрају врло значајним пред ставником аустралијске фауне. Сви би хтели да га заштите. Али ипак, интереси сточара и привредних кругова претежу: еуро немилосрдно уништавају.

Да би га некако заштитили научници су 1954. године почели систематски да проучавају његов живот, исхрану и навике. Желеди су да докажу како он није опасан за привреду као што одгајивачи стоке тврде. Неколико стотина еура је ухваћено, стављене

ЕУРО

и аустралијске овце

су им сјајне пластичне огрлице а затим су пуштени у слободу. Пошто се они крећу по релативно малом простору, са високих осматрачница догледа се пратило њихово кретање. Нарочито часовници аутоматски су показивали време дана и ноћи када еури долазе на појило. Кретање им је праћено и ноћу јер је простор повремено осветљаван. Неке ухваћене животиње подвргнуте су детаљном физиолошком прегледу.

Испитивања су изненадила све научнике. Еуро може по сувом и топлим времену дуго да живи без течности. Еури су необично прилагођени суровим условима живота у степи. На плус 45 степени и више, сакривају се у рупе које копају у земљи, или у веће пукотине стена. Када је температура испод 37 степени уопште не пију воду. Довољна им је течност коју храном уносе у организам.

За разлику од других

кенгура који су дугалице, омањи еуро никада не напушта узани појас земље али дугачак неколико стотина метара. Пренет на удаљено место он се враћа у завичај. Читава ова врста се опасла од уништења само захваљујући томе што готово уопште не пије воду коју пастири обично затрују. Али опасност од истребљивања је ипак велика јер се еуро врло слабо размножава. Женка доноси само једно младунче на свет.

Наочари за свако време

Захваљујући једном новом оптичком материјалу пронађеном у Сједињеним Америчким Државама, ускоро ће почети да се израђују наочари за сунце који се аутоматски мењају према јачини светлости.

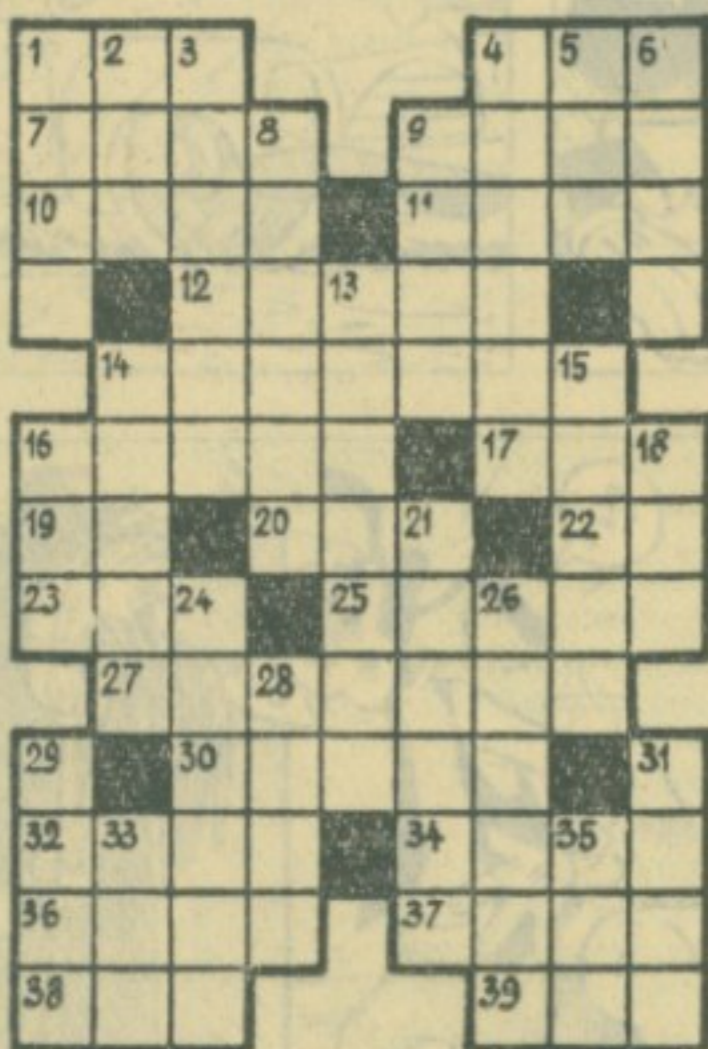
Нови оптички материјал постаје тамнији или светлији — што зависи од светлости којој је изложен. На јакој сунчевој светлости или светлости лампе за заваривање, на пример, овај материјал постаје готово

црн, и то за мање од једног хиљадитог дела секунде. Ако светлост слаби и материјал полако постаје провиднији.

Стручњаци сматрају да ће наочари од овог материјала бити нарочито од користи астронаутима и индустријским радницима, чим пре што се осетљивост на светлост и брзина мењања боја може код овог материјала подешавати према потреби.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) дубина до које брод тоне у воду; 4) најситнији део течности; 7) проводник воде са крова; 8) полуострво на северу Европе; 10) америчка товарна животиња; 11) један хемијски елемент; 12) наша река; 14) наше издана вачко предузеће; 16) стари новац; 17) америчко мушко име; 19) хемијски знак за алуминијум; 20) река у Немачкој; 22) домаћа животиња; 23) прилог за време; 25) проналазач механичког разбоја; 27) врста рибе; 30) манастир у Србији; 32) држава у Азији; 34) шпански сликар (Салвадор); 36) прилог; 37) град на Арабијском полуострву; 38) птица тркачица; 39) реч на острву.

Усправно: 1) врста игре малом лоптом; 2) немачки; 3) врста шпећа; 4) наш уметнички филм; 5) телефонски позив; 6) личност из Дизнијевих стрипова; 8) хидратисани силикат алуминијума; 9) индијански чамци; 13) чар; 14) наш књижевник (Вјекослав); 15) врста салате; 16) лопов; 18) дипломатско тело; 21) врста песме; 24) врста папугаја;

26) држава у Северној Америци; 28) прилог за начин; 29) стајалац; 31) позоришта; 33) оквир; 35) агрегатно стање воде.

РЕШЕЊА ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) крауц; 6) Дрезден; 8) бокс; 9) етер; 11) Осака; 13) оса; 14) рт; 15) ода; 17) Т(рифкович) Коста; 18) од; 20) Асир; 22) јод; 24) Пап; 25) Авр; 26) Нин; 28) али; 30) Ист; 32) ива; 34) ит; 35) Улм; 37) Об; 38) аван; 40) АНСА; 42) ока; 43) кит.

Усправно: 1) Крка; 2) реско; 3) аз; 4) Уде; 5) лето; 6) догојанство; 7) нетрпељивост; 8) Бор; 10) рак; 12) ала; 16) аспра; 19) до; 21) И(во) А(ндрис); 23) дан; 27) И(во) Т(нјардовић); 29) ли; 30) ина; 31) ал; 33) аба; 35) Уна; 36) мак; 39) ак; 41) ни.

НАПРАВИ САМ

Мали пешчани млин

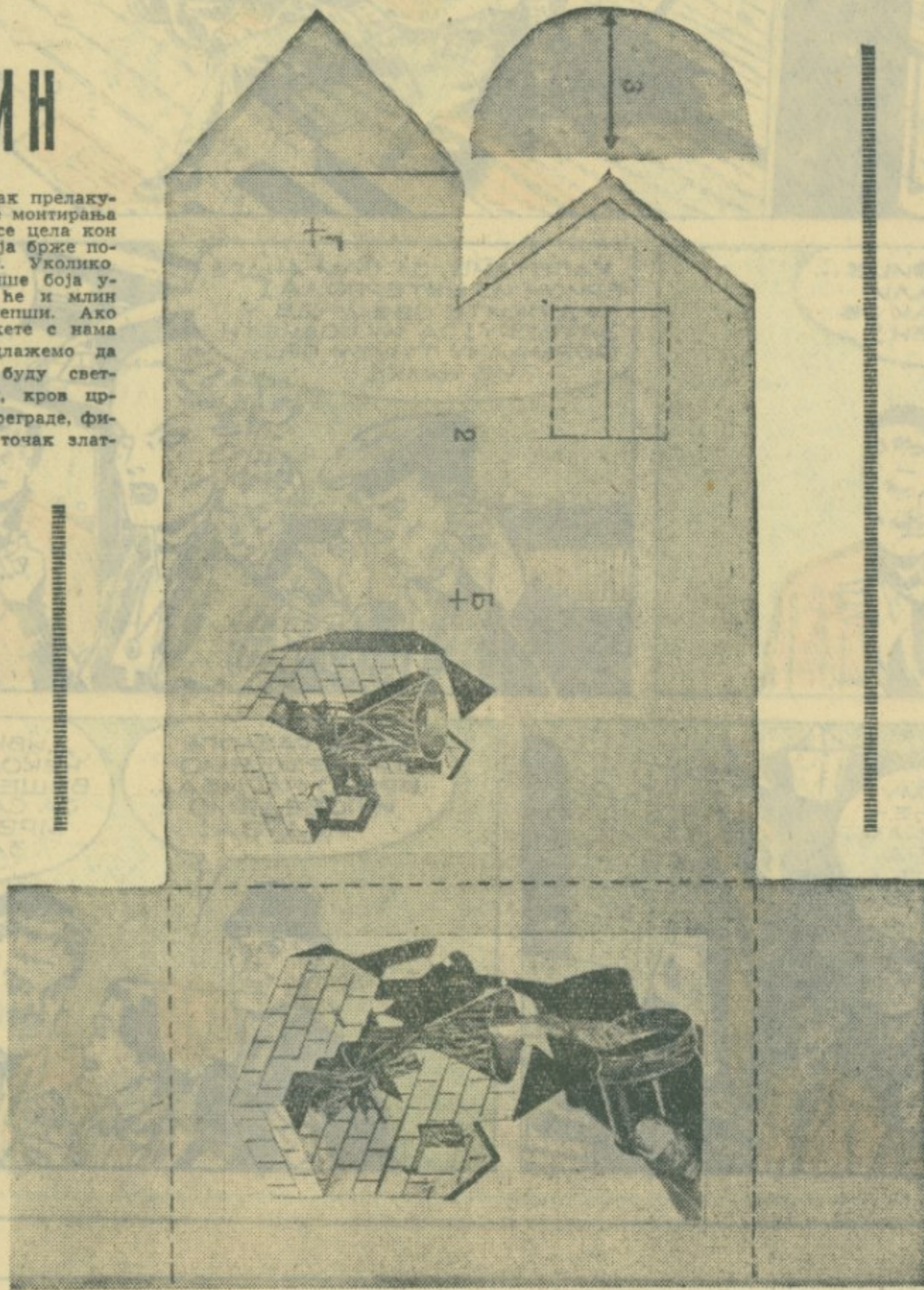
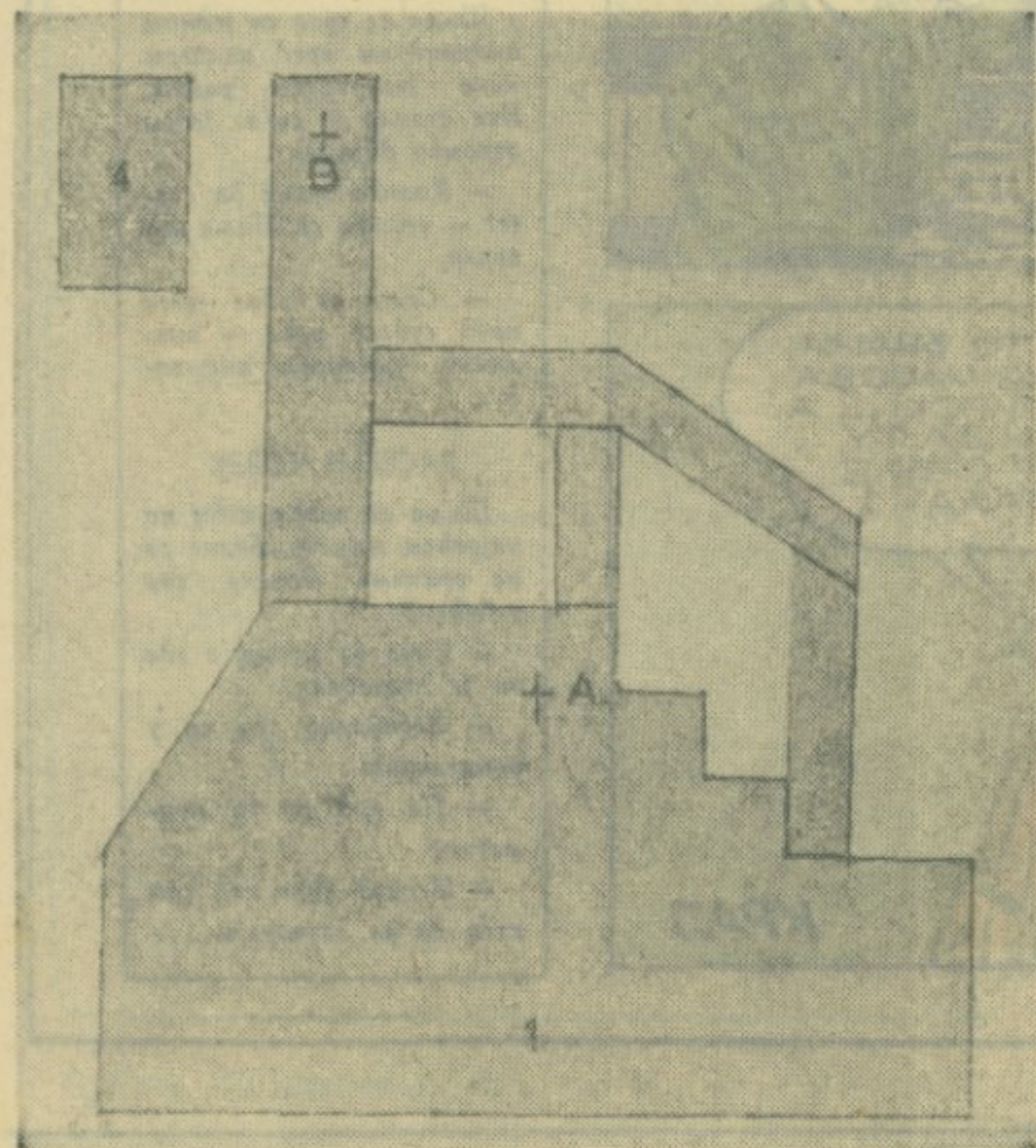
Прављење овог малог млина који се окреће помоћу песка неће вам свакако бити тешко ако се будете потпуно приджавали нашем упутству.

То чак млина ће се сам окретати када на њега почне да пада песок из фишке залепљеног малог више њега.

Од картона изрежите делове (1) и (2) савијте их по тачкастим линијама и залепите. Од папира за цртање направите фишек (3), савијте га у облику куле и по ивицама залепите. Изрежите од истог папира 8 лопатица за точак (4) и забодите их у урезе које

сте претходно направили на околу једног округлог и у средини пробушеног залупача од плуте. То је основа млинарског точка који се окреће око осовине начињене од металне жице 10 см дугачке и провучене у тачкама А и Б. Фишек се држи жицом од 8 см која је кроз њега провучена на један сантиметар од ивица и причвршћена у (Б) и (Г). Врх фишке мало засеците и отворите га врхом оловке. Што је отвор мањи песок ће спорije пролазити. Добро би било да песок буде просејан јер ће лакше клизати. Још је боље ако фишек и

цео точак прелакнете пре монтаже јер ће се цела конструкција брже покретати. Уколико буде више боја у толико ће и млин бити лепши. Ако се слажете с нама ми предлагемо да зидови буду светлоплави, кров црвен а преграде, фишек и точак златножути.

ПОД УДАРОМ ВРЕМЕНА

Атонска гора једно је од најнеобичнијих места на земљи. Пре равно хиљаду година овде су били подигнути први манастири. Отада по законима манастирског устава на гори Атон забрањено је присуство свим бићима женског пола — не само женама, већ и женкама сисара и птица. Тамошњи монаси-пустуњаци хране се само рибом и хоботницама чији пол теолози, очигледно, још нису успели да одреде.

Туристи који би заједно са женом дошао да разгледа атонске манастире, жандарми раздвајају од ње на самом пристаништу.

Управа над полуострвом на коме се налази Атонска гора налази се у рукама двадесет најважнијих манастира који су на себе примили обавезу да ову најстарију и најјаристократскију републику монаха сачувају од сваке промене.

Атонска гора заузима простор од 47 квадратних кило-

метара. У њеним манастирима су огромне библиотеке са великим бројем древних рукописа, претежно византијских, али вато нема ни електричног осветљења, ни радија.

Од тренутка кад монаси положе завет, они немају права да се до смрти умивају. Четкица за зубе званично је забрањена. Дуго већ број умрлих монаха далеко је изнад броја оних који примају постриг. По званичним подаци-

ма, 1913. године у манастирима Атона било је 6.345 калуђера а педесет година касније остало је само 1.641.

И поред свега, савремени живот полако почиње да продира на Атон. Поред монаха овде живи још око хиљаду људи. Повећава се и прилив туриста. Недавно је била нарушена и света хиљадугодишња тишина Атона: просечен је први колски пут за превоз манастирске шумске грађе.

ПЛАЖА БЛОНОВА

Мурга

Ако се пође од Котора кроз Прчањ паше у очи да су зидови кућа, само они окренути према југу, ка Котору, обојени тамноцрвеном бојом. Свако ће се запитати због чега то. А то је у ствари „специјалитет“ тога дела Боке. Да би своје куће заштитили од јужних, дуготрајних киша стари Бокељи су, не зна се како, дошли на мисао да справе мургу (смесу од стученог црепа, гашеног креча, финог песка и маслиновог уља) и да њом као из врсним изолатором импрегнирају од влаге зидове својих кућа највише изложене ударима ветра и млазевима кише која се спушта са Цетиња и Ловћена. Наши сликари Хутер, Влајинић и други на својим пејзажима из Боке „ухватили“ су ову специфичност на кућама у Прчњу.

На пространу и сликовиту плажу у месту Канди на острву Цејлон дебели четворножици долазе свако по подне у друштву својих корнака (водича). Ту се сунчају и купају. Али то није све. Дотле тиха плажа одједном оживи од бројних и веселих „купаца“ који се ту врло лепо забављају. Пошто једни друге „истушвају“ јаким млазевима из сурле, легну мирно и тако се притаје да неупућенима изгледа као да су угунили.

Понекад се на овим пла-

жама могу видети необичне бесплатне „представе“ Наиме претварајући се да је лоше расположен слон хвата својим огромним чељустима водича и диже га са земље. Тело водича је тада мирно и укочено. Био би довољан само мало јаки стисак чељусту овога џина и један живот би се угасио.

Посматрајући слонове на плажи, стиче се утисак да им купање необично прија, јер за све време купања они су мирни и мање будљиви од деце.

Јесће ли већ чини да...

... намештај, судови и прибор две најстарије дубровачке апотеке из 14. и 15. века, нала-

зе се и данас у дубровачким музејима.

... У САД око милион становника болује од реуматских болести или њених последица.

... еритроцити (првена крвна зрна) живе око 115 дана, 0,08 њих сваки дан пропада услед истрошености.

... кад је мали галеб гладан он кљуном додирне једну црвену тачку изнад кљуна своје

мајке и на тај начин је подсети да му да храну.

... на шумовитом острву Свети Никола испред Будве гнезде се дивљи голубови (Columba livia) и расте нарочита врста њивана (M. liliiflora).

... гусле Филипа Вишњића, велике и лепе, остале на тавану у кући његовог рођака Радишића у Грку, где је он провео последње године и ту умро 1834, ис-

труделе су тамо, а гулао сребром украшено дошло је у руке неког слепца Недеља који је наставио да њиме гуди.

... само за један час у свету се попије 50.000.000 кг кафе, поједе 35.000.000 кг хлеба, 25.000.000 кг кромпира, 5.707.762 кг шећера и прочита 60.000.000 новина.

... понеки кит може да буде дугачак и 33 метара, морски пас 18, змија питон 9,80, јесе-

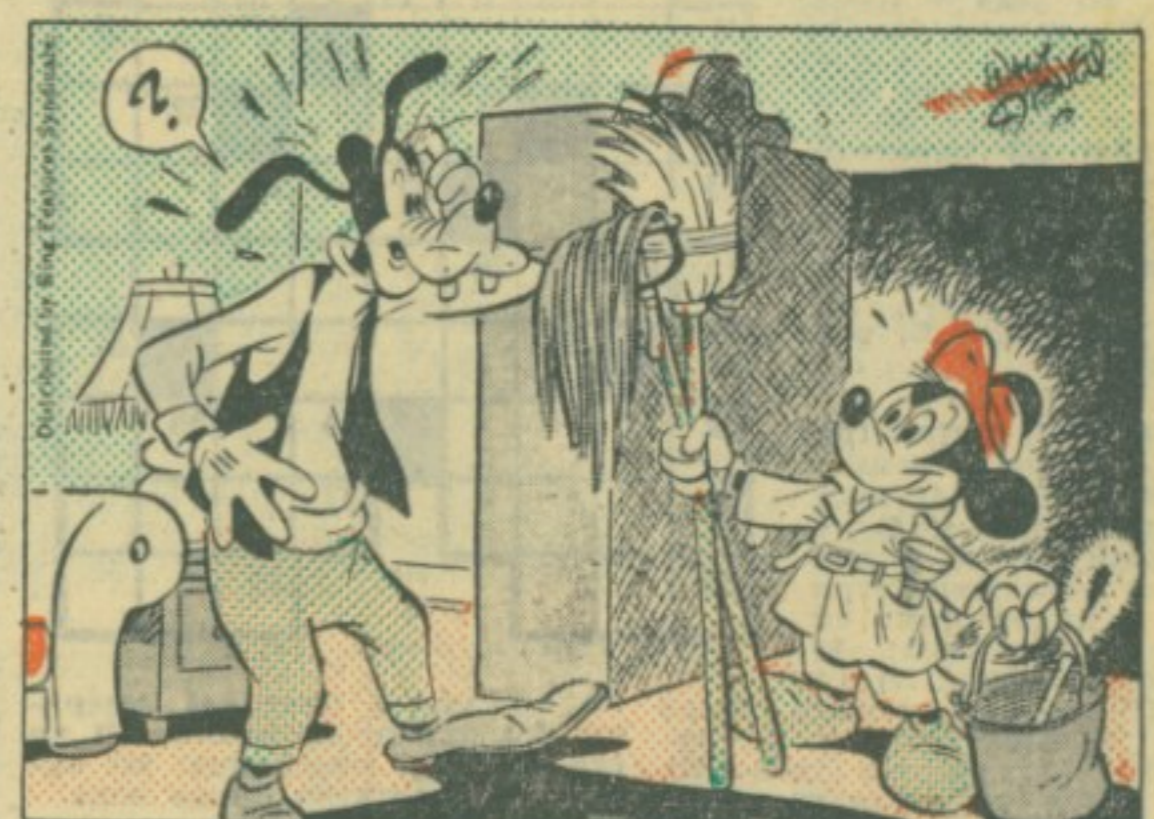
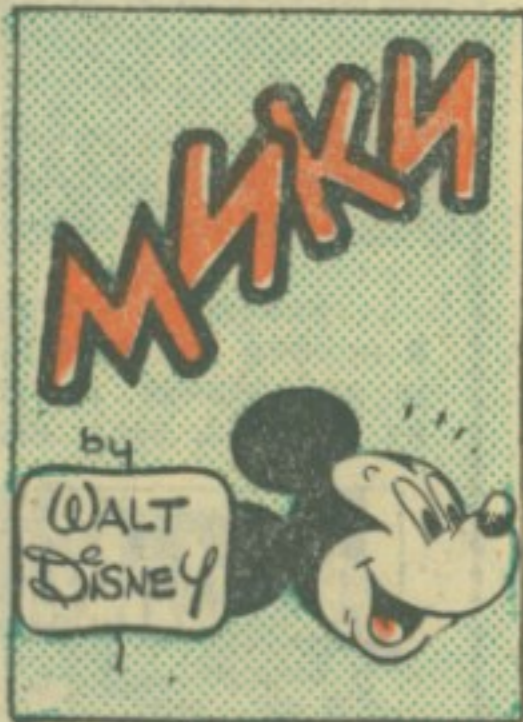
тра 7,9, гуштер 3,60, корњача 2,80 и ној 2,40 метара.

... Захарије Орфелин (1726-1785), књижевник и један од најзначајнијих наших бакрорезапа који је једно време 1759. године имао у Карловцима своју типографију, оставио је поред својих бакрореза и „Калиграфију“ која му је донела чланство у Бечкој академији уметности.

... за један минут ћемо издахнути ваздуха: ако смо у постели 6 литара, ако седимо 7, кад стојимо 8, при лаганом

ходу 14, кад трчимо 48, при великом физичком напору 65 до 100 литара.

ИОНАРА

Ква-Ква!

Учећује Паја Патак

ПОГРЕШИЛА

Пера Ждера отишао у суботу увече у робну кућу да нешто купи. После дужег чекања дошао је на ред да плати. Благајница га пита за адресу стана да би му се послала роба и тог истог момента Јој је на чело, влажно од зноја, стаде мува. Сва изнервирана она рече:

— Ух, то је права лудница!
— А, не, извините, то је мој стан! — каже зачуђено Пера.

ЦЕНА ДИЈАМАНТА

Шила се сreo са једном индивидуом пред излогом неке јувелирске радње. Иза стакла је сјао један огроман дијамант.

— Колико може да стаје? — чекао се Шила иза врата.

— Стаје се због њега пред судско вјеће — зналачки одговори индивидуа.

РАСЕЈАН ЧОВЕК

Шила се враћа кући по највећем пљуску. Белка га на вратима дочека сва узбуђена:

— Како си мокар, а где ти је кишобран?

— Заборавио сам га у канцеларији.

— Па кад си то приметио?

— Испред куће, кад сам хтео да га затворим.